

Univerza v Ljubljani
Pravna fakulteta

OTROKOVA PRAVICA, DA IZVE ZA SVOJ IZVOR
(magistrsko diplomsko delo)

Avtor: Nataša Skubic

Mentor: prof. dr. Viktorija Žnidaršič Skubic, univ. dipl. prav.

Ljubljana, september 2019

Iskreno se zahvaljujem mentorici prof. dr. Viktoriji Žnidaršič Skubic za pomoč pri pisanju magistrske naloge.

POVZETEK

OTROKOVA PRAVICA, DA IZVE ZA SVOJ IZVOR

Pravica do poznavanja izvora naj bi bila ključna za oblikovanje lastne identitete. Poznajo jo mednarodni pravni akti, tudi Ustavno sodišče Republike Slovenije ji je priznalo naravo temeljne človekove pravice. Položaji, v katerih se lahko pojavi želja po poznavanju bioloških staršev so: posvojitve, postopki oploditve z biomedicinsko pomočjo z darovano spolno celico in vsi ostali položaji, v katerih otrok svojih genetičnih staršev ne pozna. Prvi pogoj pri uresničevanju te pravice je, da otrok sploh ve, da obstaja roditelj, ki z njim deli genetsko povezavo. Pri posvojitvi in oploditvi z darovano spolno celico je nadaljnji pogoj, da obstaja dokumentacija, ki vsebuje podatke o otrokovem izvoru. Tretji pogoj pa je možnost dostopa do teh podatkov. V vseh ostalih primerih, v katerih otrok bioloških staršev ne pozna, ima pa to željo, mu mora pravo omogočiti učinkovito sodno varstvo (npr. tožba za ugotavljanje očetovstva). Čeprav je zaznati naraščajoči trend želje po poznavanju lastnega izvora, mu slovenska pravna ureditev ne sledi najbolje, zlasti ne na področju postopkov OBMP z darovano spolno celico, kjer še vedno velja popolna anonimnost darovalcev.

Ključne besede: izvor otroka, posvojitve, oploditev z biomedicinsko pomočjo, dokazovanje očetovstva, anonimnost darovalcev

ABSTRACT

A CHILD'S RIGHT TO KNOW HIS/HER PARENTS

The right to know one's parents is considered to be of key importance to forming one's own identity. It is acknowledged by international treaties, whereas the Constitutional Court of the Republic of Slovenia has also acknowledged it as having the nature of a fundamental human right. Situations in which the desire to know one's biological parents are the following: adoption, treatments for assisted human reproduction with a donated germ cell, and all other situations where a child does not know his/her genetic parents. The first condition for exercising this right is that the child even knows that a parent who shares a genetic link to him/her exists. In cases of adoption and assisted human reproduction with a donated germ cell, a further condition is that there exists the documentation that entails information about the child's parents. The third condition is the possibility of access to such information. In all other instances where a child does not know his/her parentry, and wishes to know them, the law must provide him/her with effective judicial protection (e.g. a paternity suit). Although it is possible to detect a growing trend of the desire to know one's own parents, the Slovenian legislation does not keep up the pace as well as it could, especially in the field of assisted human reproduction with a donated germ cell where complete anonymity of donors still applies.

Key terms: child's origin, adoption, assisted human reproduction, establishing proof of paternity, anonymity of donors

KAZALO VSEBINE

POVZETEK	3
ABSTRACT	4
1. UVOD	6
2. MEDNARODNOPRAVNI AKTI.....	7
2.1. KONVENCIJA O OTROKOVIH PRAVICAH	7
2.2. EVROPSKA KONVENCIJA O ČLOVEKOVIH PRAVICAH.....	9
2.3. EVROPSKA KONVENCIJA O POSVOJITVI OTROK	10
3. PRAVNA UREDITEV OTROKOVE PRAVICE, DA IZVE ZA SVOJ IZVOR	13
3.1. USTAVA REPUBLIKE SLOVENIJE.....	13
3.2. UGOTAVLJANJE STARŠEVSTVA	14
3.2.1. DOMNEVA STARŠEVSTVA	14
3.2.2. IZPODBIJANJE STARŠEVSTVA.....	15
3.2.3. TOŽBA ZA UGOTAVLJANJE STARŠEVSTVA	16
3.2.4. DOKAZOVANJE OČETOVSTVA.....	18
3.2.5. PRIMERJALNO PRAVO	21
3.3. POSVOJITEV	23
3.3.1. POSVOJITEV PO VELJAVNI SLOVENSKE UREDITVI.....	23
3.3.2. DOSTOP OTROK DO INFORMACIJ O SVOJEM IZVORU	25
3.3.2.1. Pomen za otroka	25
3.3.2.2. Zaprta in odprta posvojitev	25
3.3.2.3. Slovenska ureditev	26
3.3.3. MEDNARODNA POSVOJITEV	30
3.3.3.1. Mednarodna posvojitev in dostop do informacij.....	31
3.3.4. PRIMERJALNO PRAVNI VIDIK PRAVICE DO PODATKOV O LASTNEM IZVORU PRI POSVOJITVI.....	32
3.3.5. SKLEPNO O POSVOJITVI	34
3.4. POSTOPKI OPLODITVE Z BIOMEDICINSKO POMOČJO	37
3.4.1. MATERINSTVO IN OČETOVSTVO	38
3.4.2. ANONIMNOST DAROVALCA PROTI PRAVICI OTROKA, DA POZNA SVOJ IZVOR.....	39
3.4.3. PRIMERJALNO PRAVNI PREGLED	40
4. ZAKLJUČEK.....	45
5. VIRI IN LITERATURA	48

1. UVOD

Namen magistrske naloge je analizirati pravico otroka, da pozna svoj izvor. Pravica je v zadnjih letih pridobila na svoji veljavi, vendar kot kaže, bolj v tujini kot pri nas. Čeprav jo priznavajo tudi mednarodni pravni viri, je uresničevanje te pravice v veliki meri prepuščeno nacionalnim zakonodajam, zato so, kot bo pokazal primerjalno pravni pregled, razlike v konkretnih ureditvah velike.

Čeprav biološka povezava z otrokom ne definira dobrega roditelja, je prevladujoče stališče, da ima poznavanje lastnega izvora, tj. poznavanje identitete bioloških staršev, velik vpliv na razumevanje samega sebe in na oblikovanje lastne identitete. Bistveno pri tem je, da ne gre za obveznost posameznika, da ugotovi svoj izvor, temveč za možnost, ki naj mu jo pravo nudi.

V magistrskem delu bom predstavila primere, v katerih se lahko pojavi želja po poznavanju bioloških staršev. To so: posvojitev, postopki oploditve z biomedicinsko pomočjo z darovano spolno celico in vsi ostali primeri, v katerih otrok svojih genetičnih staršev ne pozna. Glede na to, da slovensko pravo ne dovoljuje anonimnega poroda in nadomestnega materinstva, v magistrski nalogi ta dva instituta ne bosta posebej predstavljena.

2. MEDNARODNOPRAVNI AKTI

2.1. KONVENCIJA O OTROKOVIH PRAVICAH

Konvencija o otrokovih pravicah (v nadaljevanju KOP),¹ sprejeta z resolucijo Generalne skupščine OZN leta 1989 (v veljavi od januarja 1992), ima poseben položaj med konvencijami na področju otrokovih pravic in je s stališča materialnega prava najbolj celovit mednarodni akt doslej. Pravice, ki so določene v KOP, veljajo za vsako človeško bitje, mlajše od 18 let, razen, če je oseba po nacionalni zakonodaji polno poslovno sposobnost dosegla že prej. Pri uporabi in razlagi vseh določil te konvencije je najbolj pomembno načelo otrokove koristi.²

V skladu s 7.členom KOP ima otrok pravico, da se ga takoj po rojstvu vpiše v rojstno matično knjigo, da ima od rojstva pravico do imena, pravico do skrbništva, pravico pridobiti državljanstvo in po možnosti pravico, da pozna svoje starše in da ti skrbijo zanj. Države pogodbenice zagotovijo uresničevanje teh pravic v skladu s svojo notranjo zakonodajo.³ V skladu s KOP ima otrok pravico, da pozna svoje starše in da ti skrbijo zanj, vendar le, če je to mogoče. Ta določba državam članicam konvencije torej ne nalaga obveznosti, da otroku zagotovijo absolutno pravico izvedeti za svoje starše, ampak je odločitev glede ureditve te pravice prepuščena državi članici.⁴ V vsakem primeru pa je popolna prepoved pravice poznati svoje biološke starše v nasprotju s KOP.⁵

Izraz »starši« se razlaga široko – pojem ne zajema samo pravnih/socialnih staršev, ampak tudi biološke in gestacijske starše. Odbor za otrokove pravice Združenih narodov interpretira KOP tako, da otrokom, spočetim z OBMP, daje pravico poznavanja identitete darovalca.⁶ Omejitev »po možnosti« predpostavlja obstoj okoliščin, zaradi katerih bi bila pravica otrok do poznavanja

---

¹ Uradni list SFRJ, št. 15/90, Akt o notifikaciji nasledstva glede konvencij Organizacije združenih narodov in konvencij, sprejetih v Mednarodni agenciji za atomsko energijo, Uradni list RS, št. 35/92, MP, št. 9/92.

² Türk, D., Temelji mednarodnega prava, GV Založba, Ljubljana 2015, str. 130.

³ Konvencija o otrokovih pravicah, URL: <http://www.varuh-rs.si/pravni-okvir-in-pristojnosti/mednarodni-pravni-akti-s-podrocja-clovekovih-pravic/organizacija-zdruzenih-narodov/konvencija-o-otrokovih-pravicah-ozn/>, 15.6.2019.

⁴ Novak, B. (ur.) in drugi., Komentar Družinskega zakonika, Uradni list, Ljubljana 2019, str. 742.

⁵ Ziemele, I., Article 7: the right to birth registration, name and nationality and the right to know and be cared for by parents, Marrtinus Nijhoff publishers, Leiden 2007, str. 27.

⁶ Clark, B., A balancing act? The rights of donor-conceived children to know their biological origins, URL:

<https://digitalcommons.law.uga.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1001&context=gjic1>, 14.6.2019.

bioloških staršev lahko omejena⁷ ali celo nemogoča (npr. roditelj je nepoznan; mati ne želi razkriti identitete očeta; pristojna institucija oceni, da je bolje, da identiteta starša ni razkrita). Zato so nekatere države vztrajale, da se v besedilo konvencije doda »po možnosti«, da morebitna nezmožnost organov države posredovati podatke o izvoru ne bi pomenila kršitve KOP.

Pravico otroka do dostopa do informacij o njegovem izvoru vsebuje tudi 8. člen KOP, ki določa, da se države pogodbenice zavezujejo, da bodo spoštovale otrokovo pravico do ohranjanja lastne identitete.⁸ Koncept »identitete« ni definiran, namesto tega so podani trije primeri, kaj identiteta vključuje: državljanstvo, ime in družinska razmerja. Prav slednje se interpretira kot podlaga za poznavanje ne samo pravnih/socialnih staršev, ampak tudi bioloških staršev.⁹

Čeprav je smoter KOP zaščititi pravico otrok do ohranjanja lastne identitete in pravico do poznavanja lastnega izvora, KOP ne zagotavlja meril kdaj in pod kakšnimi pogoji naj imajo otroci pravico dostopa do informacij ali kateri drugi nasprotni interesi lahko to pravico omejijo.¹⁰ Niti 7. niti 8. člen KOP ne določata kateri od otrokovih interesov naj prevlada v primeru konflikta med pravico do poznavanja izvora in katere druge otrokove pravice.¹¹

Priznanje otrokove pravice do poznavanja izvora temelji na 7. členu KOP. Čeprav ne gre za absolutno pravico, se nanjo lahko opremo v vseh situacijah, v katerih biološki starši niso poznani. Čeprav so naslovniki KOP v prvi vrsti otroci, bi lahko pravico do poznavanja izvora v KOP razumeli tudi širše: kot pomemben korak k priznavanju osebnostnih pravic odraslih potomcev, saj pravica do poznavanja staršev tudi kasneje v življenju ne izgubi na svojem pomenu.¹² Evropsko sodišče za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) je v zadevi Jäggi

---

⁷ Ziemele, I., Article 7: the right to birth registration, name and nationality and the right to know and be cared for by parents, Marrtinus Nijhoff publishers, Leiden 2007, str.27.

⁸ Fenton-Glynn, C., Children's rights in intercountry adoption: a European perspective, Intersentia, Cambridge 2014, str. 187.

⁹ Clark, B., A balancing act? The rights of donor-conceived children to know their biological origins, URL:

<https://digitalcommons.law.uga.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1001&context=gjicl>, 14.6.2019.

¹⁰ Fenton-Glynn, C., Children's rights in intercountry adoption: a European perspective, Intersentia, Cambridge 2014, str. 188.

¹¹ Clark, B., A balancing act? The rights of donor-conceived children to know their biological origins, URL:

<https://digitalcommons.law.uga.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1001&context=gjicl>, 14.6.2019.

¹² Blauwhoff, J. R., Foundational facts, relative truths, Intersentia, Antwerp 2009, str.58.

proti Švici z dne 13. 7. 2006 poudarilo, da interes posameznika, da izve za identiteto svojih staršev, z leti ne izgine, kvečjemu nasprotno.¹³

2.2. EVROPSKA KONVENCIJA O ČLOVEKOVIH PRAVICAH

V okviru Sveta Evrope je bila leta 1950 sprejeta Evropska konvencija o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah (v nadaljevanju EKČP).¹⁴ Konvencija, ki je v veljavi od leta 1953, sledi vsebini splošne deklaracije človekovih pravic.¹⁵

Evropsko sodišče za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) je v svojih odločitvah pravici do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja, varovani v 8. členu konvencije dodalo novo komponento, t.i. pravico do poznavanja svojega izvora, saj naj bi pomembno vplivala na oblikovanje posameznikove identitete. Prvi korak k priznavanju pravice do poznavanja lastnega izvora je ESČP storilo v zadevi Mikulić proti Hrvaški. Sodišče je poudarilo, da je za posameznika ključnega pomena, da pozna svojega biološkega očeta, saj je poznavanje lastnega izvora pomemben element oblikovanja posameznikove osebnosti.¹⁶

Prav tako je ESČP v zadevi Odièvre proti Franciji kot bistven element posameznikove osebnosti poudarilo pravico do dostopa do informacij, ki se nanašajo na posameznikov izvor in na identiteto bioloških staršev. Sodišče je odločilo, da Francija ni prekršila pravila iz 8. člena EKČP, saj je uspela zagotoviti pravično razmerje med nasprotujočimi si interesi (med pravico matere, da ostane anonimna in pravico otroka, da izve za svoj izvor).¹⁷ V omenjeni zadevi je ESČP presojalo francosko ureditev anonimnih porodov. Čeprav ima mati pravico ostati anonimna, se lahko tej pravici kasneje odpove in otrok tako lahko izve za njeno identiteto, poleg tega pa ima otrok možnost dostopa do informacij o njej, ki ne razkrijejo identitete.¹⁸

---

¹³ Zadeva Jäggi proti Švici, ESČP, št. 58757/00 z dne 13.06.2006, paragraf 40, URL: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=00317360711820318&filename=003-1736071-1820318.pdf>, 10.6.2019.

¹⁴ Evropska konvencija o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah, Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94.

¹⁵ Türk, D., Temelji mednarodnega prava, GV Založba, Ljubljana 2015, str. 137.

¹⁶ Dobozi, V., The right to know one's biological identity, URL: http://cks.univnt.ro/uploads/cks_2013_articles/index.php?dir=1_Juridical_Sciences%2F&download=cks_2013_law_art_060.pdf, 10.6.2019.

¹⁷ Guide on Article 8 of the European Convention Human Rights, URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ENG.pdf, 12.6.2019.

¹⁸ Zadeva Odièvre proti Franciji, št. 42326/98 z dne 13.2.2003, paragraf 38, URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-60935%22%5D%7D>, 12.6.2019.

Tudi v zadevi Godelli proti Italiji je ESČP presojalo ureditev anonimnega poroda ter ali pravica matere, da ostane anonimna, krši 8. člen EKČP. Tokrat je sodišče odločilo, da je italijanska ureditev v nasprotju s EKČP, ker nacionalno pravo ni uspelo vzpostaviti ravnotežja med nasprotujočimi si pravicami,¹⁹ saj italijanska zakonodaja, v nasprotju z francosko, ne omogoča dostopa niti do tistih informacij, ki identitete matere ne razkrivajo,²⁰ niti ne omogoča postopka, v katerem bi mati lahko preklicala svojo zahtevo po anonimnosti.²¹

V nobenem od primerov do sedaj se sodišče še ni srečalo z vprašanjem dostopa do informacij o darovalcu spolnih celic, pričakovati pa je, da sodišče pravici do poznavanja identitete darovalca ne bo podelilo absolutne veljave. Verjetno bi se v svoji sodbi oprlo na odločitev v zadevi Odièvre proti Franciji in predlagalo, da naj bo vzpostavljeno primerno ravnovesje med pravico do poznavanja izvora in pravico do anonimnosti darovalca.²²

2.3. EVROPSKA KONVENCIJA O POSVOJITVI OTROK

V okviru prava Sveta Evrope je na področju posvojitve pomemben mednarodnopravni dokument spremenjena Evropska konvencija o posvojitvi otrok²³ iz leta 2008. Prvotna Konvencija, ki je stopila v veljavo leta 1967, je namreč zastarela in neuskklajena tako z mednarodnimi človekovimi pravicami, kot tudi z nacionalno zakonodajo nekaterih držav članic Sveta Evrope.²⁴ Potrebno je bilo ponovno pretehtati vsebino konvencije v luči standardov Haaške konvencije in odločitev ESČP.²⁵

---

¹⁹ Guide on Article 8 of the European Convention Human Rights, URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ENG.pdf, 12.6.2019.

²⁰ Zadeva Godelli proti Italiji, št. 33783/09 z dne 25.9.2012, URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-113460%22%7D>, 12.6.2019.

²¹ Velkavrh, A., Posvojeni otrok mora imeti možnost seznanitve s podatki o bioloških starših, Pravna praksa, št. 39-40, 2012, str.34.

²² Brunet, L., Donor anonymity and right of access to personal origins, URL: <https://www.eshre.eu/Education/Lecture-handouts/Strasbourg-2018>, 14.6.2019.

²³ Evropska konvencija o posvojitvi otrok (spremenjena), CETS št. 202; 2008/201, URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/202>, 16.6.2019.

²⁴ Shannon, G., in drugi., Adoption: Law and Practice Under the Revised European Convention on the Adoption of Children, URL:

https://books.google.si/books?hl=sl&lr=&id=yAtRAwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA5&dq=revised+european+convention+on+the+adoption+of+children&ots=d4PceFUhYJ&sig=2KZjHDDX2seohe5EPIBg1vtRBwg&redir_esc=y#v=onepage&q=revised%20european%20convention%20on%20the%20adoption%20of%20children&f=false, 9.6.2019.

²⁵ Fenton-Glynn, C., Children's rights in intercountry adoption: a European perspective, Intersentia, Cambridge 2014, str.18.

Spremenjena konvencija si prizadeva zagotoviti modern okvir za posvojitvev otrok. Glede na opredelitev v preambuli je njen namen prepoznati razvoj na področju otrokovih pravic, zmanjšati težave, ki so posledica različnih ureditev v različnih nacionalnih pravih in dopolniti Haaško konvencijo. Konvencija poudarja naj bo glaven dejavnik odločanja v postopkih posvojitve otrokova največja korist.²⁶

Čeprav konvencija ureditev določenih vprašanj v zvezi s posvojitvijo prepušča prostemu preudarku pristojnih nacionalnih institucij, je posebno pomembna zato, ker je izčrpnjša od KOP. Konvencija je edina listina človekovih pravic, ki detajlno ureja pravice staršev in otrok pri posvojitvi.²⁷

Leta 2008 revidirana Evropska konvencija o posvojitvi otrok je verjetno najbolj popoln akt, ki se nanaša na pravice otrok glede poznavanja njihovega izvora. Dodan je bil nov, 22. člen,²⁸ ki nosi naslov »Dostop do informacij in njihovo razkritje« in kaže na premik v razumevanju otrokovih pravic na področju posvojitvev glede na prvotno konvencijo iz leta 1967. V tej prvotni različici je 20. člen konvencije sicer zagotavljal pravico do izpiska iz javnih evidenc, ki je vseboval podatke o datumu in kraju rojstva, izpisek pa ni smel razkriti samega dejstva, da je oseba posvojena, niti identitete bioloških staršev. To odraža takratno razumevanje posvojitve kot ukrepa varovanja otrokove koristi, s katerim se popolnoma prekine vezi z biološko družino.²⁹

V zvezi s pravico otroka do dostopa do informacije glede bioloških staršev je najpomembnejši 3. odstavek 22. člena konvencije. Zagotavlja pravico posvojenih otrok, da lahko dostopajo do podatkov o svojem izvoru, ki jih hranijo pristojni organi. Pri popolni posvojitvi mora imeti otrok možnost pridobiti dokument, v katerem sta navedena datum in kraj rojstva.³⁰ Konvencija

---

²⁶ Shannon, G., in drugi., *Adoption: Law and Practice Under the Revised European Convention on the Adoption of Children*, URL: https://books.google.si/books?hl=sl&lr=&id=yAtRAwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA5&dq=revised+european+convention+on+the+adoption+of+children&ots=d4PceFUhYJ&sig=2KZjHDDX2seohe5EPIBg1vtRBwg&redir_esc=y#v=onepage&q=revised%20european%20convention%20on%20the%20adoption%20of%20children&f=false, 9.6.2019.

²⁷ Fenton-Glynn, C., *Children's rights in intercountry adoption: a European perspective*, Intersentia, Cambridge 2014, str.18.

²⁸ »Access to and disclosure of information«

²⁹ Fenton-Glynn, C., *Children's rights in intercountry adoption: a European perspective*, Intersentia, Cambridge 2014, str.189.

³⁰ Priročnik o evropskem pravu v zvezi z otrokovimi pravicami, URL:

https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-ecthr-2015-handbook-european-law-rights-of-the-child_sl.pdf, 9.6.2019.

državam pogodbenicam sicer omogoča, da lahko z nacionalno zakonodajo zagotovijo zakonsko pravico biološkim staršem, da se njihova identiteta ne razkrije, vendar to ne sme ustrezati pravici do absolutnega veta. Pristojni organ je tisti, ki glede na okoliščine in ob upoštevanju vseh zadevnih pravic oceni, ali otrokova pravica do poznavanja izvora prevlada nad pravico bioloških staršev, da ostanejo anonimni. Tretji odstavek torej poudari pravico posvojenega otroka do poznavanja svojega izvora, zlasti v luči 7. člena KOP, vendar to ni njegova absolutna pravica. Spremenjena konvencija na ta način doseže boljše ravnotežje med pravico posvojenih otrok do poznavanja njihovega izvora in pravico bioloških staršev, da ostanejo anonimni.

Tako kot konvencija iz leta 1967, tudi spremenjena konvencija zagotavlja pravico do izpiska iz javnih evidenc, ki ne razkrije dejstva posvojitve in identitete bioloških staršev. To pa ne pomeni, da oseba nima pravice pridobiti popolne kopije rojstnega lista, ki lahko razkrije posvojitev in identiteto bioloških staršev.

Da se zagotovi učinkovito izvrševanje te pravice konvencija predvideva, da se podatki hranijo najmanj 50 let, saj posvojenci pogosto želijo dostopati do informacij v odrasli dobi.³¹

Slovenija ni podpisnica te konvencije.³² Čeprav je trenutna slovenska ureditev dostopa do informacije o bioloških starših drugačna od ureditve po 3. odstavku 22. člena konvenciji (več o slovenski ureditvi v nadaljevanju), to ni ovira za pristop k konvenciji. Ob pristopu h konvencij bi Slovenija k 3. odstavku 22. člena lahko podala pridržek in s tem dosegla, da določba zanjo ne bi veljala ali pa da bi imela zanjo drugačen pravni učinek,³³ saj konvencija to možnost predvideva.³⁴

---

³¹ Explanatory Report to the European Convention on the Adoption of Children (Revised), URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d3833>, 9.6.2019.

³² Glej:

https://www.coe.int/en/web/conventions/fulllist//conventions/treaty/202/signatures?p_auth=e6GQg5NL, 9.6.2019.

³³ Türk, D., Temelji mednarodnega prava, GV Založba, Ljubljana 2015, str. 198.

³⁴ Glej: 27. člen Evropske konvencije o posvojitvi otrok.

3. PRAVNA UREDITEV OTROKOVE PRAVICE, DA IZVE ZA SVOJ IZVOR

3.1. USTAVA REPUBLIKE SLOVENIJE

Čeprav niti Ustava Republike Slovenije (v nadaljevanju URS)³⁵ niti slovenska zakonodaja pravice izvedeti za svoj izvor ne omenjata,³⁶ to ne pomeni, da pravica v slovenskem pravnem redu ne obstaja. Nobene človekove pravice ali temeljne svoboščine, urejene v pravnih aktih, ki veljajo v Sloveniji, ni dopustno omejevati z izgovorom, da jih ustava ne priznava ali da jih priznava v manjši meri.³⁷ Med pravne akte, ki veljajo v Sloveniji, štejemo tudi splošno veljavna načela mednarodnega prava in mednarodne pogodbe, ki obvezujejo Slovenijo.³⁸ Kljub temu da te pravice ustava na omenja, jo lahko izpeljemo iz osebnostne pravice do človekovega dostojanstva, ki jo Ustava zagotavlja v 35.členu.³⁹ Med elemente, ki so odločilnega pomena za razvoj posameznikove osebnosti, spada tudi pravica izvedeti za svoj izvor. To pomeni, da ima posameznik upravičenje, da pozna identiteto bioloških staršev, kot tudi upravičenje, da s tožbo ustvari vez med seboj in svojimi biološkimi starši.^{40,41} Ustavno sodišče Republike Slovenije (v nadaljevanju USRS) je v svoji odločbi pravici do poznavanja izvora priznalo status temeljne pravice in ob tem poudarilo, da med elemente, ki so odločilnega pomena za oblikovanje osebnosti posameznika, šteje tudi poznavanje lastnega izvora.⁴² Gre za element, ki je ključen za predstavo posameznika o sebi in o njegovem mestu v družbi, nezmožnost ugotovitve svojega izvora pa je za posameznika lahko veliko breme in negotovost. Razlogi, ki botrujejo interesu izvedeti za svoj izvor, so psihološka potreba posameznika po identiteti, poznavanje medicinske zgodovine (pri tem gre predvsem za podatke o dednih boleznih) in materialni interesi posameznika (npr. dedovanje). Čeprav lahko ugotavljanje otroka v odrasli dobi res povzroči neprijetne posledice v osebnem in družinskem življenju vseh tistih, ki so vpleteni v postopek,

---

³⁵ Ustava Republike Slovenije, Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a.

³⁶ Nasprotno drugi odstavek 64.člena Ustave Republike Srbije: vsak otrok ima pravico do poznavanja svojega izvora. Glej: https://www.paragraf.rs/propisi/ustav_republike_srbije.html, 11.6.2019.

³⁷ Novak, B. (ur.) in drugi., Komentar Družinskega zakonika, Uradni list, Ljubljana 2019, str. 743.

³⁸ Grad, F., Kaučič, I., Ustavna ureditev Slovenije, GV Založba, Ljubljana 2011, str. 112.

³⁹ Novak, B. (ur.) in drugi., Komentar Družinskega zakonika, Uradni list, Ljubljana 2019, str. 743.

⁴⁰ Avbelj, M. in drugi., Komentar Ustave Republike Slovenije, Evropska pravna fakulteta, Nova Gorica 2019, str. 334.

⁴¹ To ne velja v primeru posvojitve in v postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo z darovano spolno celico.

⁴² Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-328/05-12 z dne 18.10.2017, Uradni list RS, št. 101/2007.

interes otroka izvedeti za svoj izvor pretehta nad interesom pravne varnosti in potrebo po varovanju trajnosti obstoječih družinskopravnih razmerij.⁴³

3.2. UGOTAVLJANJE STARŠEVSTVA

3.2.1. DOMNEVA STARŠEVSTVA

Biomedicinska znanost je danes že tako razvita, da ni več težav pri ugotavljanju biološkega starševstva. V preteklosti temu ni bilo tako, zato so se v pravu razvile domneve, ki naj bi reševale ta problem. Domneve⁴⁴ so se močno ukoreninile v pravni sistem in zakonodajalci jih danes še vedno vključujejo v zakone. Da uporaba domnev ni vedno najboljša rešitev, saj nujno ne ustreza resnici, poleg tega pa je medicinska znanost že tako napredovala, da je mogoče danes z gotovostjo ugotoviti, kdo so otrokovi biološki starši, je opozorilo tudi Ustavno sodišče.⁴⁵

V Družinskem zakoniku (v nadaljevanju DZ)⁴⁶ je domneva materinstva zapisana zaradi pravne varnosti.⁴⁷ Za otrokovo mati velja ženska, ki je otroka rodila (112. člen DZ).

Domneva očetovstva je nekoliko bolj kompleksna in temelji na predpostavki, da je materin mož edini ali vsaj najpogostejši spolni partner matere v času trajanja zakonske zveze in s tem statistično najverjetnejši oče otroka.⁴⁸ Po 113. členu DZ velja za očeta otroka, ki je bil rojen v zakonski zvezi, mož otrokove matere, ta domneva pa naj bi izvirala že iz rimskega prava.⁴⁹ Prav tako velja domneva, da je materin mož otrokov oče, če je bil otrok rojen 300 dni po prenehanju zakonske zveze, ki je prenehala zaradi smrti moža. Če je mati v roku 300 dni po prenehanju zakonske zveze sklenila novo zakonsko zvezo in v tej zakonski zvezi v 300 dneh po prenehanju prejšnje rodila otroka, velja za očeta tega otroka materin novi mož.⁵⁰ DZ je tako sledil tujim

---

⁴³ Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-328/05-12 z dne 18.10.2017, Uradni list RS, št. 101/2007.

⁴⁴ Domneva je dejstvo, ki velja za resnično, ne da bi ga bilo treba dokazovati. Hkrati pa pravo omogoča, da lahko prizadete osebe to domnevno izpodbijajo, če razpolagajo z ustreznimi dokazi (izpodbojne domneve). Glej: Pavčnik, M., Teorija prava, GV Založba, Ljubljana 2011, str. 322.

⁴⁵ Novak, B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 106.

⁴⁶ Družinski zakonik, Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 – ZNOrg in 22/19.

⁴⁷ Ibidem, str. 108.

⁴⁸ Novak, B., Iskanje ravnotežja med biološkim in pravnim starševstvom, Pravniki: revija za pravno teorijo in prakso, Letn. 64, št. 11/12, 2009, str. 663.

⁴⁹ Blauwhoff, J. R., Foundational facts, relative truths, Intersentia, Antwerp 2009, str. 213.

⁵⁰ Drugi odstavek 113.člena DZ

ureditvam in omejil domnevo očetovstva samo na zgoraj omejene situacije, saj so bile domneve po prejšnji ureditvi nerealne.⁵¹

Kot prvi korak pri ugotavljanju starševstva služijo torej predstavljene domneve, saj na njihovi podlagi otrok lahko sklepa o svojem izvoru, prav tako pa je domneva podlaga za vpis v matični register. Ker pa so domneve starševstva izpodbojne, lahko otrok, ko razpolaga z informacijami, ki kažejo na neresničnost domnev, te domneve izpodbija. Iz pravice do poznavanja svojega izvora, ki jo URS varuje v 35. členu, namreč ne izhaja samo upravičenje posameznika, da pozna identiteto svojih bioloških staršev, temveč tudi upravičenje, da lahko s tožbo ustvari pravno vez med seboj in biološkimi starši, katerih identiteto pozna, če pravno razmerje še ne obstaja ali pa da izpodbije morebitno obstoječo pravno vez, ki ne ustreza biološki resničnosti. Ugotovitev in izpodbijanje starševstva sta tako dve plati ene in iste ustavno varovane celote.⁵²

V primeru ugotavljanja starševstva gre za statusni spor, kar pomeni, da zahtevki niso v popolni dispoziciji strank, prav tako vprašanja očetovstva ni mogoče reševati kot predhodnega vprašanja, saj bi potem ta odločitev veljala le v konkretni pravdi. Smisel statusnega spora je, da velja tudi proti tretjim osebam.⁵³

3.2.2. IZPODBIJANJE STARŠEVSTVA

Pravica do izpodbijanja materinstva ali očetovstva ima samostojen pomen, saj je lahko pravno priznano starševstvo, ki ne temelji na biološki resničnosti, za posameznika veliko psihološko breme, poleg tega pa zanj ustvarja tudi nekatere pravne obveznosti.⁵⁴ Otrok lahko v pravnem postopku izpodbija tako domnevo očetovstva, kot tudi priznano očetovstvo.⁵⁵ DZ ga omejuje s 5 letnim subjektivnim rokom: tožbo za izpodbijanje očetovstva lahko vloži v roku 5 let od dneva, ko je izvedel za okoliščine, ki vzbujajo dvom v očetovstvo. Ta rok ne sme začeti teči, preden otrok pridobi procesno sposobnost, kot je opredeljena v 409. členu Zakona o pravnem postopku (v nadaljevanju ZPP):⁵⁶ otrok lahko samostojno opravlja pravna dejanja, ko je dopolnil 15 let in je razsoden. Takrat lahko tožbo za izpodbijanje očetovstva vloži sam.

---

⁵¹ Novak, B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 106.

⁵² Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-85/10-10 z dne 13.10.2011, Uradni list RS, št. 90/2011.

⁵³ Ude, L., Civilno procesno pravo, Uradni list, Ljubljana 2002, str. 110, 133 in 317.

⁵⁴ Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-85/10-10 z dne 13.10.2011, Uradni list RS, št. 90/2011.

⁵⁵ Kadar ne velja domneva očetovstva, se šteje za očeta otroka moški, ki očetovstvo prizna, ali katerega očetovstvo se ugotovi s sodno odločbo (114. člen DZ).

⁵⁶ Zakon o pravnem postopku, Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 –

Če otrok še ni procesno sposoben, se očetovstvo načeloma sme izpodbijati po zastopniku.⁵⁷ Zastopnika ne moreta biti starša, saj mora po sodni praksi zaradi nujnega enotnega sosporništva otrok tožiti domnevnega očeta in mater hkrati. Otroku zato praviloma Center za socialno delo (v nadaljevanju CSD) postavi kolizijskega skrbnika, je pa vprašanje ali je to sploh dopustno, saj gre za pravico strogo osebne narave, prekinitev vzpostavljenega starševstva pa ima daljnosežne posledice. Poleg tega ima otrok tudi še po polnoletnosti pravico izpodbijati očetovstvo, saj subjektivni rok ne sme začeti teči preden otrok dopolni 15.let. V primeru pritrdilnega odgovora bo nujno potrebno upoštevati mnenje razsodnega otroka.⁵⁸ Tudi sama iz istih razlogov menim, da zastopanje po kolizijskem skrbniku ni primerno.

DZ nič ne omenja ali smejo dediči nadaljevati že začeti postopek izpodbijanja očetovstva, ki ga je otrok začel pred svojo smrtjo. Glede na to, da zakonodajalec tega ni predvidel, je zaradi pravne varnosti potrebno šteti, da te pravice ni.⁵⁹

3.2.3. TOŽBA ZA UGOTAVLJANJE STARŠEVSTVA

Če ne velja domneva očetovstva, očetovstvo pa tudi ni bilo priznано ali sodno ugotovljeno, potem podatka kdo je oče ni mogoče razbrati iz matičnega registra. Otrok je tako povsem odvisen od informacij, ki mu jih poda mati, sorodniki ali druge osebe. V skladu z DZ mati ni dolžna povedati otroku koga šteje za njegovega očeta, prav tako otrok proti materi nima na voljo tožbe, s katero bi lahko zahteval razkritje identitete očeta. Taka ureditev bi namreč preveč posegala v materino pravico do zasebnosti.⁶⁰ Ureditev ni v nasprotju s KOP, ker KOP ne zagotavlja absolutne pravice do poznavanja izvora.⁶¹

Če otrok razpolaga s podatkom kdo naj bi bil njegov biološki oče, ima možnost, da vloži tožbo na ugotovitev očetovstva.

V skladu s 122. členom DZ lahko otrok v 5 letih odkar je izvedel za okoliščine, ki kažejo na to, kdo je njegov oče, vloži tožbo za ugotavljanje očetovstva, rok pa ne sme začeti teči preden lahko samostojno opravlja procesna dejanja: dopolniti mora 15 let in biti razsoden. To pomeni,

---

odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US, 48/15 – odl. US, 6/17 – odl. US, 10/17 in 16/19 – ZNP-1.

⁵⁷ Novak, B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 115.

⁵⁸ Novak, B., Družinsko pravo, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 163.

⁵⁹ Novak, B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 115.

⁶⁰ Novak, B., Družinsko pravo, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 182.

⁶¹ Zupančič, K. in drugi., Reforma družinskega prava, Uradni list, Ljubljana 2009, str. 78.

da ima po polnoletnosti še nekaj časa za razmislek o tem, ali želi s tožbo ugotavljati, kdo je njegov oče. To pa ne pomeni, da ima otrok, ki je pred polnoletnostjo sam ali preko zakonitega zastopnika že vložil tožbo na ugotovitev očetovstva, po polnoletnosti možnost še enkrat vložiti enak zahtevek.⁶² Ko je o zahtevku enkrat pravnomočno odločeno, procesna pravila ne dopuščajo, da se o istem zahtevku odloča še enkrat.⁶³

Če sodišče odloči, da je moški otrokov oče, ima to pravne posledice. Očetu pripada starševska skrb (skrb za otroka, vzgoja, preživljanje),⁶⁴ otrok ima pravico do dedovanja. Slovenski pravni red ne dovoljuje ugotavljanja očetovstva v sodnem postopku brez pravnih posledic (brez učinka na statusno razmerje med očetom in otrokom). Novak opozarja, da *»tak kafkovski položaj, v katerem bi posameznik vedel, kdo je njegov oče, vendar z njim ne bi mogel vzpostaviti razmerja, je za posameznika praviloma še bolj frustrirajoč, kot če sploh ne more izvedeti, kdo je njegov oče.«*⁶⁵

V postopku otroka zastopa zakoniti zastopnik, če ta še ni procesno sposoben. Postavlja se vprašanje o primernosti te ureditve, saj ima otrok tudi še po polnoletnosti pravico ugotavljati očetovstvo. Tako kot pri izpodbijanju očetovstva, bo odgovor na to vprašanje morala dati sodna praksa.⁶⁶

Pravica do poznavanja svojega izvora ne preneha po smrti domnevnega očeta,⁶⁷ zato velja enaka ureditev ne glede na to, ali je domnevni oče živ ali mrtev. V skladu s 123. členom DZ se tožba vloži proti njegovim pravnim naslednikom, če pa pravni nasledniki niso znani, jim je potrebno postaviti skrbnika za posebni primer.⁶⁸ Čeprav ugotavljanje očetovstva po smrti domnevnega očeta s tem, ko se pojavi nov dedič, res pomeni poseg v premoženjskopravna razmerja dedičev, pravica do poznavanja izvora prevlada.⁶⁹ Zaradi smrti domnevnega očeta je dokazovanje očetovstva lahko nekoliko oteženo, saj se najbolj zanesljiv dokaz, DNK testiranje, vedno ne more izvesti (npr. v primeru žarnega pokopa).⁷⁰ DNK analiza je možna, če se lahko pridobi

---

⁶² Novak, B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 120.

⁶³ Sklep Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 494/95, z dne 13.12.1995 – baza SOVS.

⁶⁴ Novak, B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 126.

⁶⁵ Novak, B., Iskanje ravnotežja med biološkim in pravnim starševstvom, Pravnik: revija za pravno teorijo in prakso, Letn. 64, št. 11/12, 2009, str. 679.

⁶⁶ Novak, B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 123.

⁶⁷ Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-30/12-12, z dne 18.10.2012, Uradni list RS, št. 84/2012.

⁶⁸ Novak, B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 123.

⁶⁹ Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-30/12-12, z dne 18.10.2012, Uradni list RS, št. 84/2012.

⁷⁰ Novak, B., Družinsko pravo, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 186.

biološke vzorce iz bolnišnice (npr. opravljena biopsija) in v primeru opravljene obdukcije. Prav tako se biološke vzorce lahko pridobi iz osebnih predmetov pokojnika (npr. zobna ščetka, britvica, glavnik). Za dokazovanje sorodstva se lahko uporabi tudi sorodnike pokojnika, pod pogojem, da se s preiskavo strinjajo.⁷¹ Slovenska zakonodaja predvideva izkop trupla le v primeru da obstaja sum, da je bila smrt povzročena s kaznivim dejanjem, ne pa tudi za opravo analize DNK v postopku ugotavljanja očetovstva. Vendar dejstvo, da nacionalna zakonodaja ekshumacije v postopku ugotavljanja očetovstva ne predvideva, po sodni praksi ESČP ne predstavlja ovire za izkop trupla. ESČP je tako v zadevi Jäggi proti Švici odločilo, da ekshumacija za namen odvzema tkiva ne pomeni posega v pokojnikovo pravico do pietete.⁷² Podobno stališče je zavzelo tudi Vrhovno sodišče Zvezne Republike Nemčije, ki je načeloma priznalo prednost pravici otroka do poznavanja lastnega izvora pred pravico pokojnika do pietete. Ker je poznavanje lastnega izvora bistveno za razvoj osebnosti posameznika in ker nezmožnost ugotoviti svoj izvor lahko za posameznika predstavlja veliko breme, na voljo pa ni bilo nobenih drugih dokaznih sredstev (izkop trupla za odvzem vzorca za analizo DNK je bil edini in torej nujni način za ugotovitev očetovstva), je sodišče dopustilo ekshumacijo. Sodne prakse, ki bi se opredelila do tega vprašanja pri nas še ni.⁷³

Ker se v praksi vprašanje izpodbijanja in ugotavljanja materinstva (sploh zato ker ne poznamo anonimnih porodov) pojavljata zelo redko, DZ posebnih pravil ne določa, temveč v 127. členu napotuje na smiselno uporabo določb o ugotavljanju očetovstva.

3.2.4. DOKAZOVANJE OČETOVSTVA

Otrok mora dokazati, da obstajajo okoliščine, ki vzbujajo dvom v očetovstvo (pri izpodbijanju očetovstva) ali dokazati, da je toženec njegov oče (pri ugotavljanju očetovstva). Očetovstvo se dokazuje z vsemi možnimi dokaznimi sredstvi: zaslihanje strank, prič, zdravniški izvidi, DNK analizo. Prav slednja je glede na izsledke medicinske znanosti najbolj zanesljiva metoda, zato ugotovljenega očetovstva z analizo DNK ne more ovreči noben drug dokaz. Posledično je izvajanje drugih dokazov, kadar so znani rezultati analize DNK, nedovoljeno, saj bi ti v nasprotnem primeru podaljševali postopek, kar pa je v nasprotju z načelom njegove

---

⁷¹ Zupanič Pajnič, I., Genetika v pravosodju in njena uporaba pri preverjanju sorodnosti in identifikacijah, Časopis slovenskega rodoslovnega društva, letnik 20, številka 1, november 2013, URL: <http://www.hawlina.com/srd/genetika.pdf>, 13.6.2019.

⁷² Novak, B., Družinsko pravo, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 186.

⁷³ Dolžan, J., Prednost pravice do poznavanja lastnega izvora pred pravico pokojnika do pietete, Pravna praksa, št. 1, 2015, str. 27.

ekonomičnosti. Tudi ESČP je v zadevi Jäggi proti Švici poudarilo, da je DNK analiza ne samo dovoljen, ampak tudi zelo učinkovit način za ugotavljanje biološkega starševstva in zato pripomore k uresničevanju pravice do poznavanja izvora iz 8. člena EKČP.⁷⁴

Pri analizi DNK se postavi vprašanje kako je s t.i. skrivnimi DNK analizami, ko bi otrok sam, na skrivaj, brez soglasja očeta, priskrbel vzorec očeta, ki bi bil primeren za analizo DNK (npr. zobno ščetko, robec). Tak skrivni test je prepovedan, saj bi pomenil poseg v pravico do informacijske zasebnosti. To prepovedujejo tudi številni mednarodni dokumenti, npr. Konvencija o varstvu človekovih pravic in dostojanstva človeškega bitja v zvezi z uporabo biologije in medicine (v nadaljevanju Oviedska konvencija),⁷⁵ ki določa, da je preiskava genetskega materiala posameznika dopustna samo v primeru soglasja tistega, čigar genetski material naj bi se preučeval.⁷⁶

Prav tako se postavi vprašanje ali se lahko sodišče pri ugotavljanju očetovstva opre na rezultate, ki bi jih otrok pridobil s t.i. domačim DNK testom. Pri tem testu se doma odvzeti vzorci slin pošljejo (po navadi tujim) institucijam, ki opravijo analizo, ti testi pa ne vsebujejo izvedeniškega menja, niti ne jamčijo za identiteto oseb, zato naj sodišče nanje ne bi smelo opreti odločitve.⁷⁷ Tudi po mojem mnenju sodišče sodbe ne sme opreti na takšen dokaz, zlasti ker ne vsebuje izvedenskega menja. Po pravilih pravnega postopka sodišče izvede dokaz z izvedencem, če je za ugotovitev ali za razjasnitev kakšnega dejstva potrebno strokovno znanje, s katerim sodišče ne razpolaga.⁷⁸ Tudi če stranka še pred pravnim postopkom pridobi mnenje strokovnjaka (lahko si zamislimo, da bi se otrok in domnevni oče sporazumela za »zasebno« DNK analizo na Inštitutu za sodno medicino, ki bi pripravil izvid preiskave z izvedenskim mnenjem⁷⁹ zato da bi videla ali sploh iti v pravdo), bi sodišče to mnenje oz. rezultat analize DNK štelo kot trditveno podlago in ne kot dokaz v pravnem postopku. To pa pomeni, da bi sodišče med pravdo postavilo izvedenca, ki pa bi bil v konkretnem primeru lahko še enkrat isti.

Ko med pravnim postopkom sodišče odredi analizo DNK, le to opravijo na Inštitutu za sodno medicino. Preiskovano osebo je potrebno identificirati in pridobiti njeno soglasje. In kadar

---

⁷⁴ Blauwhoff, J. R., *Foundational facts, relative truths*, Intersentia, Antwerp 2009, str. 261.

⁷⁵ Konvencija o varstvu človekovih pravic in dostojanstva človeškega bitja v zvezi z uporabo biologije in medicine, Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 17/98.

⁷⁶ Analogno po Novak, B., *Družinsko pravo*, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 171.

⁷⁷ Harb, A., Samardžić, M., *Pravica do analize DNK v postopku ugotavljanja očetovstva*, Pravna praksa, št. 20-21, 2018, str. 10.

⁷⁸ Glej: 243. člen ZPP.

⁷⁹ Glej: http://www.ism-mf.si/Preverjanje_ocetovstev/, 16.6.2019.

slednjega ni, je postopek oviran. V skladu s slovensko zakonodajo se strank pravnega postopka namreč ne more prisiliti, da sodelujejo v postopku. Sodišče torej ne more odrediti prisilnega odvzema vzorca za DNK analizo. Če soglasja za odvzem ni, sodišče v skladu z načelom proste presoje dokazov oceni pomen takšnega ravnanja. Ker analiza DNK ni nujen dokaz, sodišče opravi presojo na podlagi drugih dejstev in dokazov, ki pa niso niti približno tako zanesljivi kot DNK analiza.⁸⁰ Sodišče si tako pomaga z zaslišanjem strank in prič, krvno analizo, antropološko preiskavo, zdravniškimi izvidi o oploditveni sposobnosti domnevnega očeta itd.⁸¹ Takšna odločitev, ki ne temelji na DNK analizi, ni povsem zanesljiva in postavi se vprašanje, ali je taka odločitev sploh primerna. Zato bi veljalo premisliti, ali ne bi morda tudi v naš pravni red vnesli zahteve, da ko gre za poznavanje svojega izvora, morajo osebe, ki bi pripomogle k razjasnitvi vprašanja biološkega starševstva, izročiti svoje vzorce tkiva z metodami, ki ne posegajo v telesno integriteto.⁸² Če tega ne bi želeli storiti, bi država lahko uporabila prisilne ukrepe za odvzem.⁸³ Zakonodajalec bi tako lahko določil dolžnost sodelovanja v postopku, ki pa bi bila izključena, če bi za to obstajali utemeljeni razlogi (odvzem bi npr. ogrožal njihovo zdravje).⁸⁴

ESČP je v zadevi *Cannone* proti Franciji poudarilo, da v primeru, ko domnevni oče zavrne DNK testiranje, pride do trka dveh osebnostnih pravic: na eni strani je pravica otroka, da pozna svoj izvor, varovana v 8. členu EKČP, na drugi strani pa pravica domnevnega starša do nedotakljivosti telesne celovitosti, prav tako varovana v 8. členu EKČP.⁸⁵ Sodišče je presojalo, ali je dopustno očetovstvo vzpostaviti na podlagi dejstva, da se domnevni oče ni želel podvreči testu primerjave vzorcev DNK. Presodilo je, da sklepanje o pritožnikovem očetovstvu na podlagi zavrnitve analize DNK pomeni poseg v 8. člen EKČP (pravico do zasebnosti), ki varuje tudi nedotakljivost telesne celovitosti. Ker pa je nacionalno sodišče očetovstvo vzpostavilo tudi na podlagi drugih dokazov, ESČP meni, da Francija ni prestopila meja proste presoje dokazov.

---

⁸⁰ Harb, A., Samardžić, M., Pravica do analize DNK v postopku ugotavljanja očetovstva, *Pravna praksa*, št. 20-21, 2018, str. 11.

⁸¹ Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II IPS 940/93 z dne 20.1.1994 – baza SOVS.

⁸² Takšno ureditev poznajo v Avstriji in Nemčiji, podrobneje o tem v nadaljevanju.

⁸³ Harb, A., Samardžić, M., Pravica do analize DNK v postopku ugotavljanja očetovstva, *Pravna praksa*, št. 20-21, 2018, str. 11.

⁸⁴ Tudi v primeru ugotavljanja očetovstva po smrti domnevnega očeta bi tako lahko njegove sorodnike »prisilili« k oddaji tkiva za analizo, kar bi omogočilo, da se ekshumacija opravi res le v skrajnih primerih, ko očetovstva ne bi bilo mogoče drugače ugotoviti. Dolžan, J., Prednost pravice do poznavanja lastnega izvora pred pravico pokojnika do pietete, *Pravna praksa*, št. 1, 2015, str. 27.

⁸⁵ Zadeva *Canonne* proti Franciji, št. 22037/13 z dne 2.6.2015, URL: <https://hudoc.echr.coe.int/engpress#%7B%22itemid%22:%5B%22003-5117801-6312103%22%5D%7D>, 16.6.2019.

3.2.5. PRIMERJALNO PRAVO

Tako kot v Sloveniji, tudi v večini tujih pravnih ureditev domneva materinstva temelji na principu *mater semper certa est* (mati je vedno gotova). Tako ureditev poznajo npr. Avstrija, Nemčija, Belgija, Hrvaška, Danska, Anglija, Nizozemska.⁸⁶ Da je materin mož otrokov oče je ena najbolj razširjenih domnev v družinskem pravu.⁸⁷ Danes v večini evropskih držav prav tako prevladuje stališče, da je oče otroka, rojenega v času 300 dni po prenehanju zakonske zveze zaradi smrti, materin mož. Tako ureditev poznajo npr. v Nemčiji, Avstriji, na Norveškem, Nizozemskem,⁸⁸ v Franciji⁸⁹ in na Portugalskem.⁹⁰ Domneva očetovstva pa ne velja, če je zakonska zveza prenehala iz kakšnega drugega razloga, npr. razveze. Drugače na primer na Portugalskem domneva očetovstva v primeru prenehanja zakonske zveze zaradi razveze velja.⁹¹ V Nemčiji, na Nizozemskem in Portugalskem ni postavljenega ne objektivnega, ne subjektivnega roka, v katerem lahko otrok ugotavlja očetovstvo. Nekateri pravni teoretiki opozarjajo, da neomejen rok za ugotavljanje očetovstva ni nujno primeren takrat, ko otrok sicer ve kdo je njegov biološki oče, pa tega pravno ni ugotavljal, potem pa se odloči za ugotavljanje očetovstva po smrti biološkega očeta samo zaradi dedovanja. Tako naj ne bi več zasledoval svojega interesa po poznavanju izvora.⁹²

Nemčija se je soočala s poplavo zasebnih genetskih testiranj, ki niso imela nikakršne sodne kontrole. Da bi zajezila ta pojav, je leta 2008 sprejela pravilo, da lahko posameznik od sodišča zahteva izdajo izvršljive sodne odredbe, s katero sodišče odredi gensko testiranje pri preverjenem laboratoriju. V Nemčiji lahko sodišča prisilijo stranke, da se podvržejo DNK analizi z namenom ugotavljanja starševstva, četudi se s tem ne strinjajo.⁹³ Kadar torej starša nasprotujeta analizi DNK pri ugotavljanje biološkega starševstva, v Nemčiji poznajo posebno tožbo, ki jo ima (poleg matere in očeta) na voljo otrok, s katero zahteva, da se oče ali mati podredita genetskemu testiranju oziroma omogočita odvzem vzorca.⁹⁴ Drugače kot v Sloveniji

---

⁸⁶ Blauwhoff, J. R., *Foundational facts, relative thruths*, Intersentia, Antwerp 2009, str. 177.

⁸⁷ *Ibidem*, str. 213.

⁸⁸ Novak, B., *Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili*, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 108.

⁸⁹ Blauwhoff, J. R., *Foundational facts, relative thruths*, Intersentia, Antwerp 2009, str. 221.

⁹⁰ *Ibidem*.

⁹¹ *Ibidem*.

⁹² *Ibidem*, str. 236.

⁹³ *Ibidem*, str. 262.

⁹⁴ Harb, A., Samardžić, M., *Pravica do analize DNK v postopku ugotavljanja očetovstva*, *Pravna praksa*, št. 20-21, 2018, str. 11.

lahko otrok v Nemčiji od matere (samo kadar ni poročena in zato domneva očetovstva ne velja) zahteva razkritje identitete biološkega očeta.⁹⁵

V Avstriji lahko sodišča odredijo prisilno privedbo in prisilne ukrepe za odvzem, kadar osebe, ki bi lahko pomagale pri razjasnitvi biološkega starševstva, nočejo izročiti potrebnih vzorcev tkiva, telesnih tekočin ali vzorcev krvi.⁹⁶

---

⁹⁵ Blauwhoff, J. R., *Foundational facts, relative truths*, Intersentia, Antwerp 2009, str. 269.

⁹⁶ Harb, A., Samardžić, M., *Pravica do analize DNK v postopku ugotavljanja očetovstva*, *Pravna praksa*, št. 20-21, 2018, str. 11.

3.3. POSVOJITEV

Posvojitev je ena najstarejših in najbolj znanih oblik socialnega starševstva; je eden izmed ukrepov varovanja otrokove koristi, kadar otrok ostane brez staršev ali pa ti zanj ne morejo skrbeti. O socialnem starševstvu govorimo zato, ker pri posvojitvi oba ali vsaj eden od staršev z otrokom nista genetsko povezana⁹⁷, med posvojiteljem in posvojencem pa se osnuje pravna vez, ki posnema naravno razmerje med staršem in otrokom. Posvojitelj pridobi starševsko skrb in iz izhajajoče pravice in obveznosti.⁹⁸

S posvojitvijo se praviloma popolnoma (ne pa kadar gre za nepopolno posvojitev) prekinajo vezi posameznika (praviloma otroka, posvojitev odrasle osebe pozna npr. nemško pravo, veljajo pa strožje zahteve⁹⁹) s prejšnjo družino in se nadomestijo z novimi vezmi.¹⁰⁰

3.3.1. POSVOJITEV PO VELJAVNI SLOVENSKEI UREDITVI

Institut posvojitve uresničuje ustavno zahtevo iz 56. člena URS, da otroci in mladoletniki, za katere starši ne skrbijo, ki nimajo staršev ali so brez ustrezne družinske oskrbe, uživajo posebno varstvo države, njihov položaj pa ureja zakon. Zato je v skladu z 212. členom DZ je možno posvojiti samo otroka, ne pa tudi odrasle osebe.¹⁰¹

V skladu z veljavno slovensko ureditvijo je možno sklepati samo popolne posvojitve. To pomeni, da se v celoti prekinajo vezi otroka z rodbino njegovih bioloških staršev in se na novo vzpostavijo vezi z rodbino njegovih posvojiteljev.¹⁰² S posvojitvijo nastanejo med posvojiteljem in otrokom enako razmerje, kakor je med starši in njihovimi otroki (9. člen DZ). S posvojitvijo torej nastanejo med otrokom in njegovimi potomci ter posvojiteljem in njegovimi sorodniki enaka razmerja kakor med sorodniki (219. člen DZ). Prav tako s posvojitvijo prenehajo pravice in obveznosti otroka do njegovih staršev in drugih sorodnikov ter pravice in obveznosti staršev in sorodnikov do njega (220. člen DZ).

---

⁹⁷ Zaviršek, D., Notranje in meddržavne posvojitve: od osebnih izkušenj do dobre prakse, Fakulteta za socialno delo, Ljubljana 2012, str. 26.

⁹⁸ Kraljić, S., Družinski zakonik s komentarjem, Poslovna založba MB, Maribor 2019, str. 788.

⁹⁹ Blauwhoff, J. R., Foundational facts, relative truths, Intersentia, Antwerp 2009, str. 293.

¹⁰⁰ Ibidem, str. 289.

¹⁰¹ Novak, B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 177.

¹⁰² Novak, B., Družinsko pravo, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 263.

Do leta 1977 je bilo v Sloveniji mogoče sklepati tudi nepopolne posvojitve. Večinoma so se preoblikovale v popolne, za morebitne še obstoječe pa se še uporabljajo določbe Temeljnega zakona o posvojitvi.¹⁰³ S sklenitvijo nepopolne posvojitve se oblikuje razmerje med posvojencem (in njegovimi potomci) in posvojiteljem, ne pa tudi posvojencem in sorodniki posvojitelja. Posledično ne pride do zakonitega dedovanja posvojenca po sorodnikih posvojitelja. Prav tako ima posvojitelj možnost, če ima tudi svoje biološke otroke, posvojenca v pogodbi o posvojitvi izključiti od dedovanja. Ker se pri nepopolni posvojitvi posvojenec ne izloči popolnoma iz biološke rodbine, lahko deduje po svojih bioloških starših in sorodnikih in ti po njem. Posvojitelj po posvojencu tudi ne more dedovati na podlagi zakona.¹⁰⁴

V Sloveniji ne poznamo inkognito posvojitve, posvojitve, ko biološki starši ne bi vedeli, kdo bo posvojil njihovega otroka. V odločbi o posvojitvi so posvojitelji namreč navedeni z imenom in priimkom, ne pa pod številko, pod katero jih sicer vodi CSD.¹⁰⁵

Prav tako v Sloveniji ni dovoljena blanko posvojitvev. Biološki starši ne morejo dati privolitve za posvojitvev, ko se sploh še ne ve kdo so posvojitelji, prav tako ni možno dati privolitve za posvojitvev pred otrokovim rojstvom – taka privolitev je neveljavna.¹⁰⁶

O posvojitvi dokončno odloči sodišče, če so izpolnjeni vsi pogoji in je posvojitvev otroku v korist.¹⁰⁷

DZ ne vsebuje določbe, ki bi prepovedovala izpodbijanje in ugotavljanje starševstva posvojenih otrok. To pa ne pomeni, da lahko otrok, ki izve za posvojitvev, izpodbija starševstvo posvojiteljev in vložiti tožbo za ugotovitev starševstva bioloških staršev, če je izvedel za njihovo identiteto. Take tožbe niso dopustne, ker bi izničile namen instituta posvojitve. Potrebe po zapisu te določbe v zakon ni, saj že samo načelo nerazvezljivosti posvojitve omogoča takšno sklepanje.¹⁰⁸

---

¹⁰³ Temeljni zakon o posvojitvi, Uradni list FLRJ, št. 30/47, 24/52, Uradni list SFRJ, št. 10/65, 29/71, Uradni list SRS, št. 51/71 in 15/76 – ZZZDR.

¹⁰⁴ Novak, B., Družinsko pravo, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 263.

¹⁰⁵ Novak, B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 179.

¹⁰⁶ Novak, B., Družinsko pravo, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 265.

¹⁰⁷ Novak, B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 187.

¹⁰⁸ Novak, B., Iskanje ravnotežja med biološkim in pravnim starševstvom, Pravniki: revija za pravno teorijo in prakso, Letn. 64, št. 11/12, 2009, str. 690.

3.3.2. DOSTOP OTROK DO INFORMACIJ O SVOJEM IZVORU

3.3.2.1. Pomen za otroka

V osemdesetih letih 20. stoletja se je začelo vedno bolj poudarjati, da imajo posvojeni otroci pravico poznavanja svojega biološkega izvora, saj naj bi bili v nasprotnem primeru obremenjeni s praznino, ki jo je nemogoče zapolniti.¹⁰⁹

Prej ali slej (zlasti pa v obdobju adolescence) se pri otrocih, ki so bili posvojeni, pojavi zanimanje za raziskovanje svojega izvora in morda celo srečanje z biološkimi starši (da se jim npr. razloži razloge, ki so botrovali oddaji v posvojitev). Ključno je, da do morebitnih stikov pride, ko si otrok to želi.¹¹⁰ Želja po poznavanju lastnega izvora izvira iz otrokovih psiholoških, socioloških in medicinskih interesov. Po mnenju strokovnjakov naj bi poznavanje osebne zgodovine prispevalo k oblikovanju otrokove identitete.¹¹¹ Še posebej to velja pri mednarodnih posvojitvah, saj se ti otroci pogosto že na prvi pogled razlikujejo od svojih posvojiteljev in se začnejo spraševati o svojem izvoru. Pogosto ne iščejo le informacij o svojih bioloških starših, ampak tudi informacije v zvezi s svojo kulturno dediščino.¹¹² Poznavanje svojih bioloških staršev je pomembno tudi z medicinskega vidika; z naraščanjem pomena genetike pri preprečevanju, odkrivanju in zdravljenju bolezni je poznavanje družinske anamneze zelo pomembno. Res pa je, da je ta namen dosežen tudi s posredovanjem podatkov v anonimizirani obliki.¹¹³

3.3.2.2. Zaprta in odprta posvojitev

Povezano z vprašanjem dostopa do informacij ločimo zaprto in odprto posvojitev. Redko sicer srečamo posvojitev v popolnoma zaprti ali odprti obliki, pogostejše so kombinacije obeh tipov.

---

¹⁰⁹ Zaviršek, D., Notranje in meddržavne posvojitve: od osebnih izkušenj do dobre prakse, Fakulteta za socialno delo, Ljubljana 2012, str. 107.

¹¹⁰ Smernice za delo na področju posvojitve, URL: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/Smernice_za_delo_na_podrocju_posvojitve__april_2019.pdf, 10.6.2019.

¹¹¹ Fenton-Glynn, C., Children's rights in intercountry adoption: a European perspective, Intersentia, Cambridge 2014, str. 190.

¹¹² Smernice za delo na področju posvojitve, URL: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/Smernice_za_delo_na_podrocju_posvojitve__april_2019.pdf, 10.6.2019.

¹¹³ Fenton-Glynn, C., Children's rights in intercountry adoption: a European perspective, Intersentia, Cambridge 2014, str.191.

Za zaprto posvojitvev je značilno, da posvojene osebe nimajo pravice do seznanitve s podatki o bioloških starših, prav tako tudi biološki starši ne morejo dostopati do podatkov glede otroka, ki so ga oddali v posvojitvev. Ponekod je zaprta posvojitvev razumljena celo kot pravica posvojiteljev, da otrokom ne povedo, da so bili posvojeni. Informacije o bioloških starših se ne razkrijejo niti otroku niti posvojiteljem, obstaja le možnost dostopa do informacij o zdravstvenih posebnostih. Pri zaprtem tipu posvojitve se tako bolj ščiti pravica posvojiteljev (socialnih staršev), da ostanejo anonimni kot pa pravica otrok, da poznajo okoliščine lastnega izvora.

Nasprotno odprta posvojitvev omogoča dostop do informacij v zvezi z otrokovim izvorom. V praksi to pomeni, da posvojitelji povedo otroku, da je bil posvojen, mu posredujejo informacije o bioloških starših, če si to otrok želi, lahko prihaja do stikov med otrokom in biološkimi starši itd. Vendar tudi pri odprti posvojitvi pravica poznavanja svojih bioloških staršev ni absolutna, saj se želja bioloških staršev po anonimnosti upošteva.¹¹⁴

3.3.2.3. Slovenska ureditev

Ko sodišče v nepravdnem postopku izda odločbo o posvojitvi, pravnomočno odločbo nato pošlje pristojnemu CSD, da se podatki vpišejo v centralno zbirko podatkov na področju posvojitve ter upravni enoti, da se posvojitvev vpiše v matični register. Po drugem odstavku 289. člena DZ se vso listinsko gradivo, ki je bilo podlaga za vpis posvojitvev v matični register, hrani trajno.¹¹⁵

Matični register je računalniško vodena baza podatkov, v katero se vpisujejo matična dejstva: rojstvo, zakonska zveza in smrt ter druga dejstva, določena z zakonom. Matični register je razvid osebnih stanj državljanek in državljanov Republike Slovenije in razvid rojstev, zakonskih zvez in smrti tujih državljanek in državljanov, ki so nastala na območju Republike Slovenije.

Sestavni del matičnega registra je zbirka listin, ki so podlaga za vpis v matični register.

Izpiski iz matičnega registra in potrdila, ki se izdajajo na podlagi vpisov v matični register, imajo dokazno moč javnih listin.¹¹⁶

---

¹¹⁴ Zaviršek, D., Notranje in meddržavne posvojitve: od osebnih izkušenj do dobre prakse, Fakulteta za socialno delo, Ljubljana 2012, str. 124 in nasl.

¹¹⁵ Novak, B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 187.

¹¹⁶ Zakon o matičnem registru, Uradni list RS, št. 11/11 – uradno prečiščeno besedilo.

Zakon o matičnem registru (v nadaljevanju ZMatR)¹¹⁷ loči dostop do informacij preko izpiska in preko vpogleda v matični register.

a) izpisek

Na podlagi odločbe se posvojitev vpiše v matični register, kot otrokove starše se vpiše posvojitelje, vendar se izpisek o rojstvu iz matičnega registra izda brez zaznamka o posvojitvi in brez podatkov o otrokovih bioloških starših.¹¹⁸ S tem se varuje zasebnost otroka in posvojiteljev.¹¹⁹ Oseba torej zgolj iz izpiska iz matičnega registra ne more ugotoviti, da je bila posvojena, prav tako ne more dostopati do informacij o bioloških starših.

b) vpogled

Glede na to, da so v odločbi o posvojitvi z imenom in priimkom navedeni posvojitelji, bi to lahko pomenilo, da bi biološki starši kasneje lahko posegli v zasebnost posvojiteljev, prav tako pa bi lahko otroci z vpogledom v matični register ugotovili, kdo so njihovi biološki starši, saj se že vpisanih bioloških staršev iz registra ne izbriše, ker tega ZMatR ne določa.^{120, 121} Da se to ne bi zgodilo, je DZ otrokovo pravico izvedeti za svoj izvor zelo omejil v primerjavi z ureditvijo, ki je veljala po Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (v nadaljevanju ZZZDR).¹²² V času veljave ZZZDR je imel posvojeni otrok možnost izvedeti za svoj izvor z vpogledom v matični register.¹²³ ZMatR v 29. členu zagotavlja pravico do vpogleda v podatke, ki so vpisani v matični register in v zbirko listin k matičnemu registru vsakemu posamezniku, na katerega se vpis nanaša.

Vendar na področju posvojitve DZ kot kasnejši specialnejši zakon vprašanje vpogleda v matični register glede podatkov, ki se nanašajo na posameznikov izvor, ureja drugače kot ZMatR. V skladu z 222. členom DZ po pravnomočnosti odločbe o posvojitvi posvojena oseba nima pravice do seznanitve z osebni podatki svojih bioloških staršev, ki se vodijo v matičnem registru in v drugih evidencah osebnih podatkov, prav tako biološki starši nimajo pravice do

---

¹¹⁷ Ibidem.

¹¹⁸ Glej: 29. člen Pravilnika o izvrševanju zakona o matičnem registru (Uradni list RS, št. 40/05, 69/09 in 77/16).

¹¹⁹ Novak, B., Družinsko pravo, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 272.

¹²⁰ Podatki o otrokovih starših: priimek in ime, EMŠO, državljanstvo, naslov stalnega prebivališča. Glej: 4. člen ZMatR.

¹²¹ Novak, B. (ur.) in drugi., Komentar Družinskega zakonika, Uradni list, Ljubljana 2019, str. 743.

¹²² Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, Uradni list RS, št. 69/04.

¹²³ Novak, B. (ur.) in drugi., Komentar Družinskega zakonika, Uradni list, Ljubljana 2019, str. 743.

seznanitve z osebnimi podatki otroka, ki so ga dali v posvojitev. Seznanitev s temi podatki je mogoča le ob pisnem soglasju osebe, na katero se nanašajo. Otrok, ki je dopolnil 15 let, lahko sam poda soglasje, če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice, v nasprotnem primeru pa njegov zakoniti zastopnik. Soglasje pridobi center za socialno delo na pobudo posvojene osebe ali bioloških staršev.

Pravilo, da se po pravnomočnosti odločbe starši in otrok ne morejo več seznaniti s podatki drug drugega ne velja v primeru, ko otroka posvoji zakonec, zunajzakonski ali istospolni partner svojega partnerja, velja pa v primeru, da otroka posvoji sorodnik.¹²⁴

ZZZDR ni predpisoval ne zaprte niti odprte posvojitve, saj ni vseboval določbe (tako kot sedaj veljavni DZ), ki bi urejala vprašanje seznanitve s podatki o bioloških starših. Posvojeni otrok je lahko za posvojitev izvedel z vpogledom v matični register, prav tako je lahko iz njega razbral identiteto svojih bioloških staršev. Če se je otrok v želji po poznavanju svojih bioloških staršev obrnil na CSD, so socialni delavci postopali v skladu z mnenjem informacijskega pooblaščenca – ta je predlagal, da se podatke o bioloških starših lahko posreduje z njihovim soglasjem.¹²⁵

Nova ureditev v DZ, ki staršem in otroku onemogoča izvedeti osebne podatke brez soglasja sledi smernicam informacijskega pooblaščenca.¹²⁶ V DZ je predvidena zaprta posvojitev, razen v primeru, ko bi otrok ali biološki roditelj podal soglasje.¹²⁷

V skladu s Smernicami za delo centrov za socialno delo,¹²⁸ socialni delavci omenijo biološkim staršem, da se utegne zgoditi, da bodo otroci iskali informacije o svojem izvoru ali celo želeli vzpostaviti stik z njimi. Strokovna delavka mora v skladu z DZ spoštovati željo po zasebnosti, vendar je v smernicah določeno, da se lahko posredujejo določene splošne informacije, kot so starost, barva las, oči, zaključena izobrazba, saj so običajno te informacije otrokom najbolj pomembne, hkrati pa ne razkrijejo identitete bioloških staršev.

Tako pri bioloških materah, ki bi želele ostati anonimne, kot tudi pri posvojiteljih, se lahko pojavi bojazen, da bi otroci želeli (pre)več stikov z biološko materjo. Empirične analize so

---

¹²⁴ Novak, B. (ur.) in drugi., Komentar Družinskega zakonika, Uradni list, Ljubljana 2019, str. 744.

¹²⁵ Zaviršek, D., Notranje in meddržavne posvojitve: od osebnih izkušenj do dobre prakse, Fakulteta za socialno delo, Ljubljana 2012, str. 119.

¹²⁶ Novak, B. (ur.) in drugi., Komentar Družinskega zakonika, Uradni list, Ljubljana 2019, str. 744.

¹²⁷ Zaviršek, D., Notranje in meddržavne posvojitve: od osebnih izkušenj do dobre prakse, Fakulteta za socialno delo, Ljubljana 2012, str. 126.

¹²⁸ Smernice za delo na področju posvojitve, URL:

https://www.irssv.si/upload2/Posvojitve_dopolnjeno_koncno_porocilo_1.4.pdf, 9.9.2019.

pokazale, da je ta bojazen odveč. Tudi otroci, ki so spoznali svojo biološko mater, so za pravo »mamo« šteli posvojiteljico.¹²⁹

Čeprav zahteve v slovenski zakonodaji po tem, da je otroku treba povedati, da je posvojen, ni, se posvojitelje spodbuja, da otroku na njemu primeren način povedo, da je posvojen.¹³⁰

Posvojenici imajo interes, da se seznanijo z zdravstvenimi podatki bioloških staršev, zlasti kadar gre za dedne bolezni. Posvojena oseba ali njen zakoniti zastopnik lahko zahteva od Centra za socialno delo podatke o zdravstvenem stanju bioloških staršev v obsegu in pod pogoji, ki jih določa zakon. V tem primeru center za socialno delo pridobi podatke od zdravstvenih zavodov in jih v anonimizirani obliki pošlje posvojeni osebi ali njenemu zakonitemu zastopniku (4. odstavek 222. člena DZ).

DZ napotuje na področni zakon, ki je v tem primeru Zakon o pacientovih pravicah (v nadaljevanju ZPacP).¹³¹ Slednji določa pravice, ki jih ima pacient oziroma pacientka kot uporabnik zdravstvenih storitev pri vseh izvajalcih zdravstvene dejavnosti, postopke uveljavljanja teh pravic, kadar so te kršene, in s temi pravicami povezane dolžnosti (1. člen ZPacP).

Pri pridobivanju zdravstvenih podatkov lahko pride do dveh situacij. Prvič, biološki roditelj kot pacient v skladu z 8. členom ZPacP poda soglasje za seznanitev z zdravstveno dokumentacijo. Drugič, v primerih da soglasja ni, se postopa po četrtem odstavku 222. člena DZ. V tem primeru lahko zdravnik v skladu s tretjim odstavkom 45. člena ZPacP sporoči informacije o zdravstvenem stanju pacienta, če je to nujno potrebno za varovanje življenja ali preprečitev hudega poslabšanja zdravja drugih oseb.

Pravica do seznanitve z zdravstvenimi podatki biološkega roditelja ima posvojena oseba tudi po njegovi smrti. V skladu s četrtem odstavkom 42. člena ZPacP imajo, ne glede na izrecno prepoved umrlega pacienta, pravico do seznanitve z zdravstveno dokumentacijo v delu, ki se nanaša na razloge, ki utegnejo bistveno vplivati na njihovo zdravje, pacientovi starši, pacientovi potomci do katerega koli kolena, pacientov zakonec, zunajzakonski partner ali partner iz istospolne skupnosti, bratje in sestre ali druge osebe, ki so bile z umrlim pacientom v posebnem razmerju in to z gotovostjo izkažejo. Seznanitev se izvede prek pacientovega izbranega osebnega zdravnika ali zdravnika, ki je bil kako drugače udeležen v postopku zdravljenja. Če

---

¹²⁹ Ibidem.

¹³⁰ Ibidem.

¹³¹ Zakon o pacientovih pravicah, Uradni list RS, št. 15/08 in 55/17.

tega ni, zdravnika določi izvajalec zdravstvene dejavnosti, ki razpolaga s pacientovo zdravstveno dokumentacijo. Zdravnik je tisti, ki z vpogledom v zdravstveno dokumentacijo oceni, kateri so tisti razlogi, ki utegnejo bistveno vplivati na zdravje posameznika. Seznanitev z zdravstveno dokumentacijo je dopustna samo v tem obsegu. Nikakor pa zdravnik ne sme onemogočiti upravičeni osebi dostopa do podatkov samo zaradi razloga, da bi ti podatki utegnili vplivati na podobo umrlega pacienta.¹³²

Glede na to, da se s popolno posvojitvijo posvojenec popolnoma izloči iz biološke rodbine (med posvojenim otrokom in biološkim staršem ostaja genetska, ne pa pravna povezava), posvojenca ne štejemo več za »otroka« biološkega roditelja po ZPacP, temveč spada v kategorijo »drugih oseb, ki so bile s pacientom v posebnem razmerju«.

3.3.3. MEDNARODNA POSVOJITEV

Mednarodna posvojitev pomeni, da otrok in posvojitelj ne prihajata iz iste države ter da se s posvojitvijo otrok premakne iz svoje matične v drugo državo.¹³³ Mednarodna posvojitev se je začela kot humanitarna praksa, zlasti po drugi svetovni vojni, ko je veliko otrok osirotelo.¹³⁴ Danes je eden izmed ključnih razlogov za mednarodne posvojitve dejstvo, da imamo na eni strani države, kjer je veliko otrok, za katere starši ne skrbijo ali ne morejo skrbeti, na drugi strani pa so države, kjer je več oseb, ki bi si želele posvojiti otroka, kot pa otrok, za katere bi bila posvojitev primeren ukrep varovanja njihovih koristi. Primarni cilj držav je v skladu s KOP ohranitev biološke družine. Ko to ni mogoče, je eden izmed ukrepov varstva otrokovih koristi posvojitev. Zaradi zagotovitve otrokove koristi se najprej poskuša posvojitelje poiskati v državi izvora otroka, šele ko to ni mogoče, pride do mednarodne posvojitve (princip subsidiarnosti).

Ne glede na to, ali se posvaja otroka iz Republike Slovenije ali iz tujine, je postopek posvojitve s strani slovenskih organov enak. Praviloma je pri posvojitvi iz tujine potrebna dodatna dokumentacija, ki se od države do države nekoliko razlikuje.¹³⁵

---

¹³² Smernice za izvajalce zdravstvenih storitev, URL:

https://www.ip-rs.si/fileadmin/user_upload/Pdf/brosure/Smernice_za_izvajalce_zdr._storitev_net.pdf, 11.6.2019.

¹³³ Smernice za delo na področju posvojitve, URL:

https://www.irssv.si/upload2/Posvojitve_dopolnjeno_koncno_porocilo_1.4.pdf, str. 57, 9.9.2019.

¹³⁴ Fenton-Glynn, C., Children's rights in intercountry adoption: a European perspective, Intersentia, Cambridge 2014, str. 1.

¹³⁵ Smernice za delo na področju posvojitve, URL:

https://www.irssv.si/upload2/Posvojitve_dopolnjeno_koncno_porocilo_1.4.pdf, str.57, 9.9.2019.

3.3.3.1. Mednarodna posvojitve in dostop do informacij

Na področju mednarodnih posvojitvev je najpomembnejši mednarodni akt Konvencija o varstvu otrok in sodelovanju pri meddržavnih posvojitvah (v nadaljevanju Haaška konvencija o posvojitvah)¹³⁶, h kateri je leta 2002 pristopila tudi Republika Slovenija in ki vzpostavlja minimalne standarde na področju mednarodnih posvojitvev. Kljub temu pa je še vedno približno polovica vseh mednarodnih posvojitvev izvedenih izven okvira konvencije, saj nekatere države, iz katerih prihaja veliko otrok, ki so posvojeni v Sloveniji, še niso pogodbenice te konvencije.
137

Vprašanje zaprte oz. odprte posvojitve je urejeno v 16. in 30. členu konvencije.¹³⁸ V 16. členu je določeno, da mora država izvora pripraviti poročilo in ga poslati v državo sprejema. Poročilo mora vsebovati podatke o otrokovi identiteti, primernosti za posvojitve, poreklu, družinski in zdravstveni anamnezi otroka in njegove družine ter o vseh posebnih potrebah otroka. V drugem odstavku tega člena je določeno, da mora organ v državi sprejema, ko dobi poročilo o otroku, paziti, da identitete matere in očeta ne razkrije, če se v matični državi ti podatki ne smejo razkriti.¹³⁹

Nadalje 30. člen določa, kako ravnati s podatki in ureja vprašanje dostopa do informacij. Pristojni organi države pogodbenice morajo zagotoviti, da se pri njih hranijo zbrani podatki o otrokovem poreklu, posebej pa se morajo hraniti podatki o identiteti njegovih staršev ter zdravstveni anamnezi. Pristojni organi morajo zagotoviti, da ima otrok ali njegov predstavnik (kadar otrok nima popolne poslovne sposobnosti¹⁴⁰) dostop do teh podatkov, če je to dovoljeno po zakonu te države (to je v Sloveniji DZ), vendar ob ustreznem svetovanju.¹⁴¹ Namen »ustreznega svetovanja« je, da se, kolikor je to mogoče, izognemo škodljivim posledicam za

---

¹³⁶ Konvencija o varstvu otrok in sodelovanju pri meddržavnih posvojitvah, Ur. l. RS, št. 14/99.

¹³⁷ Glej: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/posvojitve/, 10.6.2019.

¹³⁸ Zaviršek, D., Notranje in meddržavne posvojitve: od osebnih izkušenj do dobre prakse, Fakulteta za socialno delo, Ljubljana 2012, str. 125.

¹³⁹ Smernice za delo na področju posvojitvev, URL:

https://www.irssv.si/upload2/Posvojitve_dopolnjeno_koncno_porocilo_1.4.pdf, str. 59, 9.9.2019.

¹⁴⁰ Explanatory report on the convention on protection of children and co-operation in respect of intercountry adoption, URL: <https://assets.hcch.net/upload/expl33e.pdf>, 10.6.2019.

¹⁴¹ Glej 30. člen Haaške konvencije.

otroka. Pri tem se upošteva starost posvojenega otroka in vse osebne okoliščine, ki terjajo posebno previdnost.¹⁴²

V okviru mednarodnega prava je torej v Haaški konvenciji o meddržavnih posvojitvah predvidena možnost, da posvojeni otrok dostopa do podatkov o identiteti svojih staršev »ob ustreznem svetovanju«, vendar je od posamezne države pogodbenice odvisno, ali tak dostop dovoli ali ne.¹⁴³

Tako kot KOP tudi Haaška konvencija prepušča vprašanje dostopa do informacij o identiteti bioloških staršev v urejanje nacionalnemu pravu.¹⁴⁴ To pomeni, da je vprašanje odprte in zaprte posvojitve izključno povezano z zakoni v določeni nacionalni državi, čeprav Haaška konvencija poudarja pravico vedeti.¹⁴⁵

Haaška konvencija vsekakor olajša otrokom iskanje informacij o svojem izvoru, saj določa, da so ti podatki shranjeni pri enem, za to pristojnem organu. Oseba, ki se želi seznaniti z informacijami, ve na koga naj se obrne. Problem pa je, da lahko nacionalna zakonodaja omeji dostop do teh informacij. Haaška konvencija, podobno kot KOP, ne daje konkretnih usmeritev državam pogodbenicam, kdaj in pod kakšnimi pogoji so posvojenci upravičeni do dostopa do informacij.¹⁴⁶ Vendar pa Haaška konvencija, za razliko od KOP, ureja pravico otroka do dostopa do podatkov o rojstvu.¹⁴⁷

3.3.4. PRIMERJALNO PRAVNI VIDIK PRAVICE DO PODATKOV O LASTNEM IZVORU PRI POSVOJITVI

V slovenski zakonodaji ni zahteve, da morajo posvojitelji otrokom povedati, da so posvojeni. Slovenska ureditev se tako bistveno razlikuje od ureditve nekaterih držav, kjer je ta zahteva

---

¹⁴² Explanatory report on the convention on protection of children and co-operation in respect of intercountry adoption, URL: <https://assets.hcch.net/upload/expl33e.pdf>, 10.6.2019.

¹⁴³ Priročnik o evropskem pravu v zvezi z otrokovimi pravicami, URL: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-ecthr-2015-handbook-european-law-rights-of-the-child_sl.pdf, 9.6.2019.

¹⁴⁴ Fenton-Glynn, C., *Children's rights in intercountry adoption: a European perspective*, Intersentia, Cambridge 2014, str. 188.

¹⁴⁵ Zaviršek, D., *Notranje in meddržavne posvojitve: od osebnih izkušenj do dobre prakse*, Fakulteta za socialno delo, Ljubljana 2012, str. 125.

¹⁴⁶ Fenton-Glynn, C., *Children's rights in intercountry adoption: a European perspective*, Intersentia, Cambridge 2014, str. 188.

¹⁴⁷ Blauwhoff, J. R., *Foundational facts, relative truths*, Intersentia, Antwerp 2009, str. 52.

podana.¹⁴⁸ To so npr. Islandija, Italija, Norveška, Črna Gora, Hrvaška in BIH. V zadnjih treh državah zakonodaja celo zahteva, da se otroku to informacijo posreduje preden dopolni sedem let, drugod pa se posvojitelji odločijo kdaj je posredovanje te informacije najbolj primerno – v odvisnosti od zrelosti otroka.¹⁴⁹

V Angliji je pravica dostopa do informacije vezana na starost otroka. Ko dopolni 18 let (enako tudi Češka, Grčija, Madžarska, Islandija, Norveška, Poljska, Slovaška, Španija, Švica) lahko dostopa do informacij o svojem izvoru. Pridobi pravico, da od agencije za posvojitev zahteva podatke o identiteti svojih staršev.¹⁵⁰ Če želi izvedeti za trenutno bivališče bioloških staršev, se mora vpisati v register posvojitev. Samo v primeru, da so tudi njegovi biološki starši vpisani v register (ker si želijo kontakta z njim), se otroku lahko posreduje kontaktne informacije. Takšen sistem zagotavlja dostop do informacij o identiteti bioloških staršev, hkrati pa do kontakta pride samo v primeru, da si tega želita obe strani.¹⁵¹

V Srbiji mora otrok, če želi dostopati do informacij o bioloških starših, dopolniti 15 let, Avstriji 14 in na Nizozemskem 12 let.¹⁵²

V Armeniji in Azerbajdžanu ureditev določa, da je dostop do informacij o bioloških starših dopusten samo v primeru, če se s tem strinjajo tudi posvojitelji.¹⁵³

Hrvaška ureditev zahteva, da se otroku do dopolnjenega 7. leta starosti pove, da je posvojen, poleg tega pa imajo otroci pravico, da pregledajo svoje spise o posvojitvi in rojstni list, če CSD ugotovi, da je to otroku v korist.¹⁵⁴

Tako kot v Sloveniji, imajo tudi v Franciji, na Portugalskem, Estoniji in Italiji biološki starši pravico veta.¹⁵⁵ To pomeni, da njihova identiteta ne sme biti razkrita, če temu nasprotujejo.

---

¹⁴⁸ Kraljić, S., Družinski zakonik s komentarjem, Poslovna založba MB, Maribor 2019, str. 790.

¹⁴⁹ Fenton-Glynn, C., Children's rights in intercountry adoption: a European perspective, Intersentia, Cambridge 2014, str. 191.

¹⁵⁰ O'Halloran, K., Adoption law and human rights: international perspectives, Routledge, New York 2018, str. 155.

¹⁵¹ Fenton-Glynn, C., Children's rights in intercountry adoption: a European perspective, Intersentia, Cambridge 2014, str. 208.

¹⁵² Ibidem, str. 193.

¹⁵³ Ibidem, str. 195.

¹⁵⁴ Ibidem, str. 196.

¹⁵⁵ Ibidem.

Dostop do informacij v zvezi s svojim izvorom je tako popolnoma prepuščen odločitvi bioloških staršev.

Francosko pravo ne zagotavlja absolutne pravice do dostopa do podatkov.¹⁵⁶ Poznajo popolno in nepopolno posvojitve. Od vrste posvojitve je odvisno kako je z dostopom do podatkov. Pri popolni posvojitvi ima posvojena oseba možnost vpogleda v rojstni list, ki razkrije dejstvo posvojitve, ne pa identitete bioloških staršev. Preko rojstnega lista otrok sicer izve za posvojitve, nič pa o svojem izvoru. Pri nepopolni posvojitvi pa se lahko dostopa do rojstnih listov, ki še vsebujejo identiteto bioloških staršev. Otroci imajo sicer pravico do dostopa do dokumentacije o posvojitvi, vendar pa imajo biološki starši pravico veta: lahko prepovedo razkritje informacij o identiteti.

V Nemčiji je najpogostejša oblika posvojitve inkognito posvojitve, poznajo pa tudi posvojitve odrasle osebe.¹⁵⁷ Nemško pravo potrjuje tradicionalno razumevanje posvojitve kot zaprte in zaupne zadeve in zagotavlja diskretnost tako posvojencem kot posvojiteljem. Dostop do informacij, ki se nanašajo na identiteto posvojencev in posvojiteljev in tudi na dejstvo posvojitve, je pravno zaščiteno. Nobena informacija ne sme biti posredovana brez soglasja posvojenca ali posvojitelja. Tudi v rojstnem listu so kot posvojenčevi starši zapisani posvojitelji, dejstvo posvojitve pa ni razvidno. Ko posvojenec dopolni 16 let, sme vpogledati v register, v katerem so zapisani podatki o njegovem izvoru, in lahko dostopa do spisa o posvojitvi.¹⁵⁸

3.3.5. SKLEPNO O POSVOJITVI

Pri pravici do poznavanja izvora ne gre za to, da bi vsi morali poznati svoj izvor, ampak za to, da bi vsi morali imeti možnost dostopati do podatkov, če bi to želeli. Posvojena oseba mora imeti možnost »neiskanja« svojih bioloških staršev. V prvi vrsti je pravica do poznavanja izvora omejena s tem, da otrok sploh ve za posvojitve.¹⁵⁹ Nadalje je pravica do poznavanja svojega izvora pogojena še z dvema elementoma: prvič, ali so podatki o bioloških starših sploh dokumentirani in drugič z vprašanjem dostopa do teh podatkov. Prvi element je v Sloveniji

---

¹⁵⁶ O'Halloran, K., *Adoption law and human rights: international perspectives*, Routledge, New York 2018, str. 220.

¹⁵⁷ Blauwhoff, J. R., *Foundational facts, relative truths*, Intersentia, Antwerp 2009, str. 293.

¹⁵⁸ O'Halloran, K., *Adoption law and human rights: international perspectives*, Routledge, New York 2018, str. 247.

¹⁵⁹ Blauwhoff, J. R., *Foundational facts, relative truths*, Intersentia, Antwerp 2009, str. 307.

urejen: iz matičnega registra se podatkov o bioloških staršev ne izbriše,¹⁶⁰ saj ZMatR tega ne določa,¹⁶¹ poleg tega tudi CSD tudi hrani listinsko dokumentacijo.¹⁶² Pri dostopu do teh podatkov pa se zaplete. Posvojeni otrok (pri popolni posvojitvi) zgolj z izpiskom iz matičnega registra ne more izvedeti ali je bil posvojen, ker se izpisek izda brez zaznamka o posvojitvi. Tudi če želi vpogledati v matični register, pa ne predloži soglasja bioloških staršev, do teh podatkov ne more priti. Prav tako brez soglasja bioloških staršev CSD ne sme posredovati podatkov o identiteti bioloških staršev iz spisa o posvojitvi.

DZ ne določa, koliko mora biti posvojena oseba stara, da lahko da pobudo CSD za pridobitev soglasja bioloških staršev, da se lahko seznanijo s podatki o njih (iz matičnega registra, drugih evidenc – npr. evidenc CSD). Glede na to, da lahko sam poda soglasje za seznanitev z njegovimi podatki, ko je star 15 let in je sposoben razumeti pomen in posledice podanega soglasja¹⁶³ (to sovpada s procesno sposobnostjo po ZPP), bi to lahko bila tista starost, ko lahko da pobudo CSD, da naj pridobi podatke o bioloških starših. Pred to starostjo pa bi lahko pobudo za pridobitev soglasja dal zakoniti zastopnik. Postavlja pa se vprašanje, podobno kot pri tožbi na ugotovitev in izpodbijanje očetovstva, ali je smiselno, da o tako osebnih zadevah, kot je poznavanje izvora, odloča zakoniti zastopnik.

Slovenska ureditev sicer ni v nasprotju s KOP in Haaško konvencijo, v teoriji pa so različna mnenja, ali je usklajena s prakso ESČP. Novak meni, da ureditev, ko posvojena oseba nima pravice izvedeti, kdo so njeni biološki starši, ko ti ne podajo soglasja, ni usklajena s stališči ESČP, ki jih je zavzelo v zadevah Odièvre in Godelli. V slednjih je ESČP odločilo, da pomeni nezmožnost posameznika, da ugotovi identiteto bioloških staršev, kršitev 8. člena EKČP (pravice do zasebnosti).¹⁶⁴ Nasprotno Kraljić meni, da je ureditev v DZ ustrezna, saj je podana proporcionalnost med željo bioloških staršev po anonimnosti in željo otroka, da pozna svoj izvor. Otrok bo namreč lahko dostopal do teh informacij ob podanem soglasju bioloških staršev.¹⁶⁵

---

¹⁶⁰ Novak, B. (ur.) in drugi., Komentar Družinskega zakonika, Uradni list, Ljubljana 2019, str. 743

¹⁶¹ Za razliko od npr. Makedonije, kjer se na mesto bioloških staršev vpiše posvojitelj. Prav tako zakonodaja ne zahteva, da se hranijo podatki, ki se nanašajo na otrokov izvor. Glej: Fenton-Glynn, C., Children's rights in intercountry adoption: a European perspective, Intersentia, Cambridge 2014, str. 192.

¹⁶² Kraljić, S., Družinski zakonik s komentarjem, Poslovna založba MB, Maribor 2019, str. 791.

¹⁶³ Glej: 222. člen DZ.

¹⁶⁴ Novak, B. (ur.) in drugi., Komentar Družinskega zakonika, Uradni list, Ljubljana 2019, str. 744.

¹⁶⁵ Kraljić, S., Družinski zakonik s komentarjem, Poslovna založba MB, Maribor 2019, str. 791.

V zadevi Odièver proti Franciji lahko zasledimo stališče, da mora obstajati možnost tehtanja interesov: na eni strani pravice do poznavanja izvora in na drugi strani pravice do zasebnosti. To pomeni, da tudi v primeru, ko biološki roditelj ne poda soglasja za razkritje njegove identitete, mora imeti pristojni organ v vsakem konkretnem primeru možnost dopustiti razkritje podatkov, ko je to glede na okoliščine smiselno.¹⁶⁶

Po mojem mnenju ureditev v DZ ni primerna, ker staršem daje možnost absolutnega veta. Oni so tisti, ki lahko onemogočijo pravico otroka do poznavanja lastnega izvora. Če že ne onemogočimo prostega dostopa do informacij o bioloških starših (razmisliti bi morali v smeri odpiranja matičnega registra, tako kot je to veljalo v času ZZZDR in spisov o posvojitvi, ki jih hrani CSD), pa bi vmesna pot lahko bila ureditev po Evropski konvenciji o posvojitvah otrok, katere Slovenija ni podpisala. Po konvenciji bi CSD lahko bil tisti organ, ki bi v vsakem konkretnem primeru ocenil, ali naj da prednost otroku in njegovi pravici do poznavanja izvora ali biološkim staršem in njihovi pravici do zasebnosti, to pomeni, da bi lahko kljub nasprotovanju staršev razkrili njihovo identiteto, če bi ocenil, da je to otroku v korist.

Drugačna je ureditev pri posameznikih, ki so bili posvojeni pred letom 1977. V primeru nepopolne posvojitve se izpisek iz matičnega registra izda s podatki o bioloških starših in z zaznamkom o posvojitvi in posvojiteljih.¹⁶⁷ Za razliko od popolne posvojitve lahko otrok dostopa do podatkov, ki zadevajo njegov izvor. Posvojenci pri nepopolni posvojitvi so tako v boljšem položaju od posvojencev pri popolni posvojitvi. Njihova pravica do poznavanja lastnega izvora se lahko uresničuje neposredno na podlagi ZMatR.

---

¹⁶⁶ Velkavrh, A., Posvojeni otrok mora imeti možnost seznanitve s podatki o bioloških starših, Pravna praksa, št. 39-40, 2012, str. 34.

¹⁶⁷ Pravilnik o izvrševanju zakona o matičnem registru, Uradni list RS, št. 40/05, 69/09 in 77/16.

3.4. POSTOPKI OPLODITVE Z BIOMEDICINSKO POMOČJO

Zakon o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo (v nadaljevanju ZZZNPOB)¹⁶⁸ v 4. členu postopke oploditve z biomedicinsko pomočjo (v nadaljevanju OBMP) definira kot postopke oploditve ženske, ki se s pomočjo biomedicinske znanosti izvajajo z namenom zanositve na drug način kot s spolnim odnosom.

Postopki OBMP, ki jih določa ta zakon, so predvsem:

1. znotrajtelesna oploditev:

- vnos semenskih celic v spolne organe ženske;
- vnos jajčnih celic skupaj s semenskimi celicami v spolne organe ženske;

2. zunajtelesna oploditev (t.i. *in vitro fertilizacija*)¹⁶⁹

- združitev jajčnih celic in semenskih celic zunaj telesa ženske;
- vnos zgodnjih zarodkov v spolne organe ženske.

Pri obeh postopkih gre lahko za homologno oploditev (uporabljene so spolne celice ženske in moškega, ki sta udeležena v procesu oploditve) ali heterologno oploditev (ena ali obe spolni celici sta darovani).¹⁷⁰ Praviloma se uporabijo spolne celice ženske in moškega, ki sta v medsebojni zakonski zvezi ali sta zunajzakonska partnerja, lahko pa se za postopke OBMP uporabijo jajčne celice darovalke ali semenske celice darovalca, kadar po izkušnjah biomedicinske znanosti ni možnosti, da bo prišlo do nosečnosti z uporabo spolnih celic zakoncev ali zunajzakonskih partnerjev, ali če so bili neuspešni drugi postopki OBMP iz tega zakona, ali če je to potrebno za preprečitev prenosa hude dedne bolezni na otroka. V Sloveniji je hkratna uporaba darovanih jajčnih celic in darovanih semenskih celic prepovedana.¹⁷¹

V Sloveniji je dopustno darovanje moških in ženskih spolnih celic¹⁷² (v Nemčiji je npr. prepovedano darovati jajčne celice).¹⁷³

---

¹⁶⁸ Zakon o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo, Uradni list RS, št. 70/00 in 15/17 – DZ.

¹⁶⁹ Žnidaršič Skubic, V., Civilno medicinsko pravo, Uradni list, Ljubljana 2018, str. 131.

¹⁷⁰ Ibidem.

¹⁷¹ Glej: 8. člen ZZZNPOB

¹⁷² Žnidaršič Skubic, V., Civilno medicinsko pravo, Uradni list, Ljubljana 2018, str. 133.

¹⁷³ Blauwhoff, J. R., Foundational facts, relative truths, Intersentia, Antwerp 2009, str. 330.

Vprašanje poznavanja svojega biološkega izvora se ne pojavi pri homolognih, ampak pri heterolognih postopkih, ko pride do darovanja (v slovenskem sistemu samo moške ali ženske, ne pa obeh) spolne celice. Otrok genetsko pripada samo enemu od (socialnih/pravnih) staršev.

Slovenska zakonodaja ne pozna obveznosti staršev, da otroku povedo, da so bili spočeti z darovano spolno celico, prav tako ZZNPOB darovalcem zagotavlja popolno anonimnost. Otrok, spočet z OBMP, ne more izvedeti za identiteto darovalca ali darovalke. Dostopa lahko samo do tistih informacij o darovalcu, ki so pomembni za zdravje otroka (za diagnosticiranje bolezni in za zdravljenje). Podatke lahko od centra za OBMP zahteva, ko je dopolnil 15 let in če je razsoden. Prav tako darovalec do otroka nima nikakršnih pravnih obveznosti.

Razlog za zakonodajalčevo odločitev o popolni anonimnosti darovalca tiči v tem, da se je bal, da bi razkritje identitete imelo številne negativne posledice za darovalce, saj ti v času darovanja spolnih celic niso imeli namena tvoriti starševskega odnosa. Danes živijo svoje življenje, kjer ni prostora za tega otroka. Razkritje lahko pripelje do poslabšanja razmerja med otrokom in socialnimi starši.¹⁷⁴

Zdravstvene razloge je potrebno interpretirati široko: med zdravstvene težave naj bi tako spadale tudi duševne težave zaradi negotovosti glede izvora,¹⁷⁵ vendar to ni zadostna podlaga za uresničevanje pravice do poznavanja izvora.¹⁷⁶ Iz (široko interpretiranih) zdravstvenih razlogov, tj. zaradi duševne stiske zaradi negotovosti glede lastnega izvora, se posamezniku, spočetemu s postopkom OBMP, lahko razkrije določene značilnosti darovalca (npr. barva oči, barva las), ne pa darovalčeve identitete.

3.4.1. MATERINSTVO IN OČETOVSTVO

V družinskem pravu so pravila o starševstvu relativno preprosta. Mati je tista, ki je otroka rodila, oče pa je moški, za katerega velja domneva očetovstva. Ta pravila pa v primeru oploditve z biomedicinsko pomočjo ne funkcionirajo več zadovoljivo,¹⁷⁷ saj gestacijska mati (tista, ki otroka rodi) ni nujno tudi biološka mati.¹⁷⁸

---

¹⁷⁴ Žnidaršič Skubic, V., Civilno medicinsko pravo, Uradni list, Ljubljana 2018, str. 134.

¹⁷⁵ Žnidaršič Skubic, V., Medical law in Slovenia, Wolters Kluwer, Law & Business, Alphen aan den Rijn 2015, str.155.

¹⁷⁶ Dolžan, J., Pravica otroka, spočetega z biomedicinsko pomočjo, do poznavanja svojega izvora, Pravna praksa, št. 35, 2013, str. 26.

¹⁷⁷ Herring, J., Medical law and ethics, Oxford University Press, Oxford 2014, str. 380.

¹⁷⁸ Kraljić, S., Družinski zakonik s komentarjem, Poslovna založba MB, Maribor 2019, str. 429.

V DZ so bile prenesene in posodobljene določbe iz ZZNOBP. DZ v 133. členu določa, da je mati otroka, spočetega v postopku OBMP, tista, ki ga je rodila in to ne glede na to, ali je tudi genetična mati tega otroka (gre za primere, ko je darovana jajčna celica).

Oče otroka, spočetega z OBMP, je materin mož ali zunajzakonski partner, ki je privolil v postopek, prav tako neodvisno od tega, ali je tudi genetični oče tega otroka.

V primeru, da otrok izve, da je bil spočet z darovano moško ali žensko spolno celico, nima pravice izpodbijati starševstva.¹⁷⁹ Očetovstvo otroka, domnevno spočetega s postopkom OBMP z darovano spolno celico, je mogoče uspešno izpodbiti le, če ta otrok dejansko ni bil spočet s postopkom OBMP. Drugače povedano, če je otrok dejansko bil spočet s postopkom OBMP, ni pomembno, ali je semensko celico pripeval materin mož oz. zunajzakonski partner ali darovalec. Za očeta se neizpodbojno šteje možki, ki je v poseg veljavno privolil.¹⁸⁰

3.4.2. ANONIMNOST DAROVALCA PROTI PRAVICI OTROKA, DA POZNA SVOJ IZVOR

Tako kot pri posvojitvi, tudi pri OBMP velja, da zgolj možnost seznanitve z identiteto darovalca še ne zagotavlja dejanskega poznavanja izvora otroka. Pogoj je, da otrok sploh ve za spočetje z darovano spolno celico. Nadaljnji pogoj za uresničevanje pravice je obstoj dokumentacije, ki vsebuje podatke o darovalcu, šele nato se pojavi vprašanje možnosti dostopa do teh informacij in s tem možnost otroka, da se odloči, ali si razkritja identitete darovalca želi.

Tako v prid razkritju identitete, kot tudi proti, govorijo številni razlogi.

Lady Warnock meni, da je v postopkih OBMP otrok uporabljen kot sredstvo za doseg cilja svojih staršev, to je, da bi ti imeli »normalno« družino. Po njenem mnenju je nedopustno nekoga drugega uporabiti za doseg svojih ciljev, razen če se ta oseba s tem strinja, zato verjame, da se z otroci ravna napačno, če se jim njihovega izvora ne razkrije.¹⁸¹ Nekateri trdijo, da je tudi za starše bolje, da svojemu otroku razkrijejo spočetje z darovano spolno celico, saj naj bi bilo breme skrivnosti v nasprotnem primeru zanje (pre)veliko, kar pa bi se lahko odražalo tudi v družinski dinamiki.¹⁸² Prav tako nepoznavanje lastnega izvora otroka diskriminira glede na

---

¹⁷⁹ Novak, B. (ur.) in drugi., Komentar Družinskega zakonika, Uradni list, Ljubljana 2019, str. 409.

¹⁸⁰ Odločba Ustavnega sodišča RS U-I 251/14-14 z dne 21.10.2015, (Uradni list RS, št. 82/15).

¹⁸¹ Žnidaršič Skubic, V., Civilno medicinsko pravo, Uradni list, Ljubljana 2018, str. 135.

¹⁸² Blauwhoff, J. R., Foundational facts, relative truths, Intersentia, Antwerp 2009, str. 341.

druge otroke, obstaja nevarnost sklenitve zakonske zveze s sorodnikom.¹⁸³ Poznavanja svojih bioloških staršev naj bi pripomoglo k oblikovanju lastne identitete. Otroci, ki sicer vedo za darovano spolno celico, nimajo pa možnosti ugotoviti identitete darovalca, naj bi se počutili »nepopolni«. Pomemben element je tudi dostop do zdravstvenih podatkov o darovalcu, vendar je res, da se le-ti lahko posredujejo tudi brez razkritja identitete darovalca.

Proti razkritju identitete darovalca se kot glavni razlog navaja pravica darovalca do zasebnosti. Poleg tega takšna ureditev lahko vodi v zmanjšanje števila darovalcev.¹⁸⁴ Starši želijo anonimnost zlasti zato, ker se bojijo, da bi se darovalec vmešal v njihovo zasebno življenje, da bi prišlo do krhanja družinskih vezi. Iz podobnega razloga si anonimnosti želijo darovalci, saj imajo svoje osebno in družinsko življenje, v katerem za tega otroka ni prostora.¹⁸⁵ Čeprav se pravna vez med otrokom in darovalcem nikakor ne more vzpostaviti, pa obstaja tovrsten (sicer neutemeljen) strah pri darovalcih. Anonimnost darovalca naj bi prestavljala zagotovilo, da se to ne bo zgodilo. Prepoved anonimnosti vodi v reproduktivni turizem: starši se po pomoč raje odpravijo v tujino, tj. tja, kjer je anonimnost darovalcev še vedno zagotovljena. Po odpravi anonimnosti darovalcev na Švedskem so mnogi starši pomoč iskali na Finskem. Podobno so nizozemski udeleženci postopka OBMP pomoč iskali v Belgiji.¹⁸⁶ Nadalje zagovorniki zagotavljanja anonimnosti trdijo, da je zamolčanje spočetja najboljši način, da se zaščiti otroka, hkrati pa podarjajo, da sorodstvo sploh ni pomembno. Tisto, kar res naredi starša, je vsakodnevna skrb za otroka in ne zgolj biološka povezava. Roditelj, ki sicer z otrokom ni genetsko povezan, je lahko ravno tako dober roditelj, kot tisti, ki z otrokom deli biološko vez.¹⁸⁷

3.4.3. PRIMERJALNO PRAVNI PREGLED

Možnost otrok, spočetih z darovano spolno celico, da izvejo za svoj izvor, je v prvi vrsti pogojena s poznavanjem načina, kako so bili spočeti. Če ne vedo za darovano spolno celico, potem domnevajo, da je njihov (socialni) starš tudi biološki. Zato je pravica do poznavanja izvora predvsem odvisna od odločitve staršev ali bodo otrokom povedali za način njegovega spočetja.¹⁸⁸ Ponekod je pravica vedeti za spočetje s postopkom OBMP uzakonjena. Tako npr.

---

¹⁸³ Žnidaršič Skubic, V., Civilno medicinsko pravo, Uradni list, Ljubljana 2018, str. 135.

¹⁸⁴ Herring, J., Medical law and ethics, Oxford University Press, Oxford 2014, str. 384.

¹⁸⁵ Žnidaršič Skubic, V., Civilno medicinsko pravo, Uradni list, Ljubljana 2018, str. 134.

¹⁸⁶ Blauwhoff, J. R., Foundational facts, relative truths, Intersentia, Antwerp 2009, str. 340.

¹⁸⁷ Herring, J., Medical law and ethics, Oxford University Press, Oxford 2014, str. 386.

¹⁸⁸ Clark, B., A balancing act? The rights of donor-conceived children to know their biological origins, URL:

na Hrvaškem zakon nalaga staršem, da otroke, ki so bili spočeti v postopku OBMP z darovano spolno celico, najpozneje do dopolnjenega 18. leta starosti s tem dejstvom seznanijo.¹⁸⁹

Primerjalnopravno gledano poznamo v grobem tri sisteme: sistemi, kjer je anonimnost absolutno zagotovljena, sisteme, kjer ni anonimnosti darovalcev in sisteme, ki so nekaj vmes: poznajo dvotirni sistem,¹⁹⁰ ali pa možnost razkritja splošnih informacij, ki ne razkrivajo identitete (npr. barva las, izobrazba itd.).¹⁹¹

V Veliki Britaniji od leta 2005 velja zakon, ki odpravlja anonimnost darovalcev in darovalk spolnih celic.¹⁹² Zakon ni retroaktiven in ne posega v zasebnost darovalcev, ki so pred uveljavitvijo zakona že darovali spolne celice.¹⁹³ Zakon določa, da anonimno darovanih spolnih celic ni dovoljeno več uporabiti, razen če darovalci (ki so darovali anonimno) soglašajo z razkritjem identitete.¹⁹⁴ Otroci, spočeti z darovano spolno celico, bodo imeli tako možnost identificirati svojega biološkega roditelja, ko dopolnijo 18 let (to bo prvič mogoče leta 2023). Takrat lahko namreč zahtevajo, da se jim razkrijejo informacije o darovalcu, ki vključujejo ime in priimek ter naslov darovalca, datum rojstva, videz, kratek opis darovalca in informacije o morebitnih otrocih, spočetih s pomočjo darovalčevih (moških) spolnih celic (njihovo število, spol in leto rojstva).¹⁹⁵ Če otrok želi poznati identiteto morebitnih drugih otrok, ki so bili spočeti

---

<https://digitalcommons.law.uga.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1001&context=gjicl>, 14.6.2019, str. 622.

¹⁸⁹ Drugi odstavek 15. člena Zakona o medicinski pomognutoj oplodnji, NN 86/12.

¹⁹⁰ Npr. Danska: darovalec lahko izbira ali bo spolne celice daroval anonimno ali ne. Glej: Zaami, S., Assisted heterologous fertilization and the right of donor-conceived children to know their biological origins, URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/d8ef/4509c93552ab699fb7b56f3d914dc0bca217.pdf>, 10.6.2019.

¹⁹¹ Zaami, S., Assisted heterologous fertilization and the right of donor-conceived children to know their biological origins, URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/d8ef/4509c93552ab699fb7b56f3d914dc0bca217.pdf>, 10.6.2019.

¹⁹² 31ZA of the HFE Act 1990 (Request for information as to genetic parentage etc.), URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1990/37/section/31ZA>, 9.9.2019.

¹⁹³ Dobozi, V., The right to know one's biological identity, URL: http://cks.univnt.ro/uploads/cks_2013_articles/index.php?dir=1_Juridical_Sciences%2F&download=cks_2013_law_art_060.pdf, 10.6.2019, str. 516.

¹⁹⁴ Zaami, S., Assisted heterologous fertilization and the right of donor-conceived children to know their biological origins, URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/d8ef/4509c93552ab699fb7b56f3d914dc0bca217.pdf>, 10.6.2019.

¹⁹⁵ Herring, J., Medical law and ethics, Oxford University Press, Oxford 2014, str. 383.

s pomočjo istega darovalca, potem se njegovo željo zapiše v register. Kolikor je želja vzajemna, se kontaktni podatki posredujejo drug drugemu.¹⁹⁶

Otroci lahko po dopolnjenem 16. letu v nacionalnem registru darovalcev preverijo, ali so bili morebiti spočeti s pomočjo darovanih celic. V primeru pritrdilnega odgovora, lahko pridobijo informacije o darovalcu, ki ne razkrivajo njegove identitete (npr. barva las) in informacijo, ali s svojim partnerjem delita genetsko povezavo, ki izvira iz uporabe iste spolne celice.¹⁹⁷

Čeprav bodo otroci lahko dostopali do informacij, ki razkrivajo identiteto darovalca, pa to nikakor ne pomenil, da bo med njimi obstaja kakršna koli pravna povezava. Otroci nimajo proti darovalcu na voljo nikakršnih pravnih, ne finančnih zahtevkov (npr. terjatev preživljanja).

Kljub velikemu koraku v smer priznavanja pomembnosti pravice do poznavanja lastnega izvora, vpliv te ideje le še ni tako velik, kot to izgleda na prvi pogled. Otroci namreč nimajo pravice, da izvejo za način spočetja. Z drugimi besedami: angleško pravo ne pozna obveznosti staršev, da otrokom povedo za darovano spolno celico (jih pa sistem k temu spodbuja). Če torej otrok ne ve kako je bil spočet, potem niti ne ve, da lahko zahteva seznanitev z informacijami, ki razkrivajo njegov izvor.¹⁹⁸ Zato se je v Veliki Britaniji in tudi na Švedskem pojavila ideja, da bi bila identiteta darovalca razvidna iz otrokovega rojstnega lista. Na ta način bi se zelo povečala možnost otrok, da bi se seznanili z načinom svojega spočetja. To bi predstavljajo pomemben prvi korak k poznavanju svojega biološkega izvora. Ne Velika Britanija, ne Švedska se za to nista odločili.¹⁹⁹

Tudi Avstrija, Nemčija, Švica, Norveška, Nizozemska in Švedska poznajo prepoved anonimnosti darovalca.²⁰⁰ Švedska pa je bila sploh prva, ki je odpravila anonimnost darovalcev že leta 1985. Zakonodajalec je, takrat svojo edinstveno odločitev, pospremil z razlago, da med

---

¹⁹⁶ Zaami, S., Assisted heterologous fertilization and the right of donor-conceived children to know their biological origins, URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/d8ef/4509c93552ab699fb7b56f3d914dc0bca217.pdf>, 10.6.2019.

¹⁹⁷ Brunet, L., Donor anonymity and right of access to personal origins, URL: <https://www.eshre.eu/Education/Lecture-handouts/Strasbourg-2018>, 14.6.2019.

¹⁹⁸ Herring, J., Medical law and ethics, Oxford University Press, Oxford 2014, str. 384.

¹⁹⁹ Blauwhoff, J. R., Foundational facts, relative truths, Intersentia, Antwerp 2009, str. 343

²⁰⁰ Zaami, S., Assisted heterologous fertilization and the right of donor-conceived children to know their biological origins, URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/d8ef/4509c93552ab699fb7b56f3d914dc0bca217.pdf>, 10.6.2019.

posvojitvijo in postopki OBMP ne obstajajo tako velike razlike, ki bi upravičevale različno obravnavanje pri dostopu do informacij o biološkem izvoru.²⁰¹

Prav tako anonimnosti darovalca ne dovoljuje hrvaško pravo. Oseba, ki je spočeta v postopku OBMP s pomočjo darovane spolne celice ali pa je bil darovan zarodek²⁰² (hrvaško pravo to možnost dopušča), ima pravico, da po dopolnjenem 18. letu pogleda v zapisnik, ki vsebuje podatke o njegovem poreklu, vključno s podatki o identiteti darovalca spolne celice ali zarodka.²⁰³

V Avstriji ima otrok po dopolnjenem 14. letu pravico do vpogleda v dokumentacijo, ki jo o biološkem roditelju hrani zdravstvena ustanova.²⁰⁴ V Švici lahko otrok neomejeno dostopa do osebnih podatkov, ko dopolni 18. let, prej pa le, če za to obstaja upravičen interes.²⁰⁵

Anonimnost darovalcev še vedno zagotavljajo npr. Francija, Belgija, Španija, Portugalska, Grčija, Bolgarija, Češka.²⁰⁶

V Franciji je zagotovljena popolna anonimnost darovalcev.²⁰⁷ Francosko pravo namreč prepoveduje posredovanje kakršne koli informacije, ki bi razkrila identiteto darovalca. Kdor krši to pravilo, je lahko kaznovan z globo do 30.000 EUR ali z zaporno kaznijo do dveh let. Osebe, spočete z darovano spolno celico, ne morejo dostopati do informacij v zvezi z darovalcem (niti npr. barva las, izobrazba...), tudi darovalec ne more podati soglasja k razkritju informacij. V primeru da oseba, spočeta z darovano spolno celico, zaradi svojih zdravstvenih težav potrebuje zdravstvene informacije o darovalcu, lahko do teh informacij, ki so bile zabeležene ob darovanju, dostopa zdravnik. Podobno pravilo velja tudi pri posvojitvi, v primeru anonimnega rojstva. Res pa je, da lahko, za razliko od darovalca, mati kasneje privoli k razkritju identitete.

Leta 1988 je Ustavno sodišče Zvezne republike Nemčije zavzelo stališče, da pravica do poznavanja lastnega izvora uživa ustavnopravno varstvo, saj je poznavanje teh podatkov

---

²⁰¹ Blauwhoff, J. R., Foundational facts, relative truths, Intersentia, Antwerp 2009, str. 342.

²⁰² Zarodek gensko ne pripada paru, ki je privolil v postopek OBMP.

²⁰³ Prvi odstavek 15. člena Zakona o medicinski pomognutoj oplodnji, NN 86/12.

²⁰⁴ Dolžan, J., Pravica otroka, spočetega z biomedicinsko pomočjo, do poznavanja svojega izvora, Pravna praksa, št. 35, 2013, str. 26.

²⁰⁵ Ibidem.

²⁰⁶ Brunet, L., Donor anonymity and right of access to personal origins, URL: <https://www.eshre.eu/Education/Lecture-handouts/Strasbourg-2018>, 14.6.2019.

²⁰⁷ Glej: <http://donoroffspring.eu/country-reports/france/>, 25.6.2019.

neizogibno potrebno za razumevanje in oblikovanje lastne identitete.²⁰⁸ Ta odločba pa se ne odraža v zakonodaji in Nemčija nima jasne ureditve. To ne pomeni, da ustava otroku zagotavlja pravico do poznavanja izvora, ampak ga samo ščiti pred tem, da bi mu državni organi dostop do podatkov onemogočili. Podelitev pravice do poznavanja izvora je v pristojnosti zakonodajalca ali pa sodišča, ki odloča v konkretnem primeru. Ker zakonodaja tega vprašanja ne ureja, je odgovor dala sodna praksa. Leta 2013 je Višje deželno sodišče Hamm odločilo, da ima pritožnica, spočeta z biomedicinsko pomočjo, pravico do dostopa do informacij o svojem biološkem očetu. Pri tem je presodilo, da interes otroka do poznavanja izvora prevlada nad interesom darovalca po anonimnosti.²⁰⁹ Od te odločbe dalje je jasno, da anonimno darovanje spolnih celic ni več mogoče.²¹⁰ Enako odločitev je sprejelo tudi Vrhovno sodišče Zvezne Republike Nemčije.²¹¹

Dne 1. julija 2018 je v veljavo stopil Zakon, ki ureja pravico do poznavanja izvora pri heterologni oploditvi.²¹² Temelji na tem, da ima vsaka oseba pravico izvedeti za svoj izvor, cilj zakona pa je omogočiti osebam, ki so bile spočete z darovano semensko celico v postopku OBMP, povprašati pri centralnem registru, ki hrani dokumentacijo, o svojem izvoru. Pravica pripada posamezniku, ko dopolni 16 let, pred tem pa lahko podatke pridobi zakoniti zastopnik.²¹³ Iz pravice otroka do poznavanja svojega genetičnega izvora ne sledi obveznost staršev, da otroku povedo za način spočetja,²¹⁴ nekateri drugi nemški pravniki pa menijo, da je protipravno zamolčati dejstvo spočetja z darovano spolno celico.²¹⁵

---

²⁰⁸ Dolžan, J., Pravica otroka, spočetelega z biomedicinsko pomočjo, do poznavanja svojega izvora, Pravna praksa, št. 35, 2013, str. 26.

²⁰⁹ Ibidem.

²¹⁰ Glej: <http://donoroffspring.eu/country-reports/germany/>, 25.6.2019.

²¹¹ Dolžan, J., Pravica otroka do poznavanja svojega izvora v postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo, Pravna praksa, št. 16-17, 2015, str. 33-34.

²¹² Gesetz zur Regelung des Rechts auf Kenntniser Abstammung bei heterologer Verwendung von Samen, URL: <https://www.dimdi.de/static/downloads/deutsch/sareg-bundesgesetzblatt.pdf>, 9.9.2019.

²¹³ Glej: <https://www.bundesgesundheitsministerium.de/service/begriffe-von-a-z/s/samenspenderregister/faqs-samenspenderregistergesetz.html>, 25.6.2019.

²¹⁴ Steinger, M., Reproduktionsmedizin und Abstammungsrecht, Jan Sramek Verlag, Dunaj 2014, str. 228.

²¹⁵ Blauwhoff, J. R., Foundational facts, relative truths, Intersentia, Antwerp 2009, str. 351.

4. ZAKLJUČEK

Ob analizi veljavnih pravnih ureditev v primerjalnem pravu je zaznati trend priznavanja pravice do poznavanja lastnega izvora. Slovenska pravna ureditev temu ne sledi. Ureditev ugotavljanja starševstva, ko ne gre za posvojitev ali OBMP z darovano spolno celico, je relativno dobro pravno regulirana. DZ je omejil domnevo očetovstva samo na tiste primere, ko je mogoče utemeljeno sklepati, kdo je otrokov oče. Čeprav medicinska znanost omogoča preprosto, za udeležene osebe »nebolečo« možnost testiranja DNK, ne bi bilo smiselno, da bi se očetovstvo z DNK analizo ugotavljalo vsakič, ko se otrok rodi.

Bolj problematična se zdi ureditev posvojitve. Ugotavljam, da smo nekje na »pol poti«. Obstaja sicer dokumentacija, ki se nanaša na otrokov izvor in možnost, da se posvojena oseba z njo seznaní, če se biološki starši s tem strinjajo. Vendar v primeru nestrinjanja biološki starši onemogočijo razkritje svoje identitete. Pravica do poznavanja identitete bioloških staršev je tako popolnoma v njihovih rokah.

Pri postopkih OBMP je pravna ureditev zastarela. Ne samo, da otrok, spočet z darovano spolno celico, nima pravice izvedeti za način spočetja (tudi sicer je v primerjalnem pravu to prej izjema kot pravilo), otrok tudi ne more dostopati do »splošnih« informacij o darovalcu (npr. barva las itd.). Tovrstne podatke o darovalcu se sicer lahko razkrije iz (široko interpretiranih) zdravstvenih razlogov, tj. zaradi duševne stiske, ki jo je povzročila negotovost glede lastnega izvora. Predvsem pa se posameznik, spočet s postopkom OBMP, ne more seznaniti z informacijami, ki bi razkrile darovalčevo identiteto.

Taka ureditev po mojem mnenju ni primerna. Zakonodajalec bi moral pravico do poznavanja lastnega izvora podeliti tudi posameznikom, ki so bili spočeti z biomedicinsko pomočjo. Ponujata se dve možnosti. Prva, zelo primerna vendar glede na ureditev na področju posvojitve malo verjetna, bi bila možnost prostega dostopa do informacij o darovalcu, ko bi posameznik dopolnil določeno starost. In druga, ko bi se v konkretnem primeru presojalo ali naj se da prednost posamezniku in njegovi pravici do poznavanja lastnega izvora, ali darovalcu in njegovi pravici do zasebnosti.

Postavlja se mi vprašanje, zakaj je zakonodajalec že uveljavljeno pravico poznavanja lastnega izvora na področju posvojitve²¹⁶ v DZ omejil glede na prejšnjo ureditev. Ureditev ni skladna s

---

²¹⁶ V času veljave ZZZDR je lahko otrok z vpogledom v matični register izvedel podatke o bioloških roditeljih. Glej: Novak, B., Družinsko pravo, Uradni list, Ljubljana 2017, str. 194.

prakso ESČP,²¹⁷ niti s številnimi drugimi pravnimi ureditvami. Kot možen odgovor se ponuja strah zakonodajalca, da bi takšna prejšnja pravna ureditev lahko govorila v prid prostega dostopa do informacij o darovalcu spolne celice.

Zakonodajalec je postavljen v položaj, ko mora v konfliktu (najmanj) dveh pravic, tj. pravice do poznavanja izvora in pravice do zasebnosti, najti ustrezno ravnotežje oz. se odločiti, kateri bo v konkretnem primeru dal prednost. Čas je, da se jeziček na tehtnici vsaj v določeni meri nagne v prid pravici do poznavanja lastnega biološkega izvora.

Poznavanje izvora je povezano s tremi skupinami interesov: psihološkimi, medicinskimi in premoženjskopravnimi. Slednjih pri posvojitvi in OBMP z darovano spolno celico de facto ni ali pa so nerelevantni. Posvojeni otroci in otroci spočeti z darovano spolno celico naj bi imeli pravico do poznavanja bioloških staršev, vendar pa se pravna vez med njimi naj ne bi vzpostavila, ne bi prišlo do kakršnihkoli vzajemnih pravnih posledic (npr. dolžnosti preživljanja, pravice dedovanja).

Čeprav obstajajo razlike med posvojitvijo in OBMP (pri posvojitvi otrok genetsko ne pripada nobenemu od staršev, pri darovani spolni celici pa, praviloma, pripada enemu; pri posvojitvi se družina oblikuje okoli že obstoječega otroka, prav tako imajo nekateri otroci, ki so posvojeni, spomine na svojo prejšnjo družino), nekateri avtorji trdijo, da te razlike ne opravičujejo razlik v obravnavi.²¹⁸ Tudi italijansko ustavno sodišče je zavzelo takšno stališče.²¹⁹ Spet drugi opozarjajo, da primerjave med dvema institutoma, ravno zaradi razlik med posvojitvijo in OBMP, niso vedno primerne.²²⁰

Na tem mestu velja opozoriti, da je potrebno razlikovati med pravico do poznavanja identitete bioloških staršev in pravico do kontakta z njimi, res pa je, da je tudi zaradi družbenih omrežij, meja med njima v praksi pogosto lahko zelo zabrisana.²²¹

---

²¹⁷ Novak, B. (ur.) in drugi., Komentar Družinskega zakonika, Uradni list, Ljubljana 2019, str. 743.

²¹⁸ Ibidem, 349.

²¹⁹ Zaami, S., Assisted heterologous fertilization and the right of donor-conceived children to know their biological origins, URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/d8ef/4509c93552ab699fb7b56f3d914dc0bca217.pdf>, 10.6.2019.

²²⁰ Clark, B., A balancing act? The rights of donor-conceived children to know their biological origins, URL: <https://digitalcommons.law.uga.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1001&context=gjicl>, 14.6.2019, str. 645.

²²¹ Blauwhoff, J. R., Foundational facts, relative truths, Intersentia, Antwerp 2009, str. 403.

Uresničevanje pravice do poznavanja izvora je pogojeno z določeno starostjo otroka. Zdi se, da je slovenskemu zakonodajalcu posebej blizu starost 15 let, z dodatnim pogojem razsodnosti. Enaka pogoja je zakonodajalec postavil pri seznanitvi z informacijami o zdravstvenem stanju darovalca. Morda bi to lahko bila starost, pri kateri bi tudi otroci, spočeti z darovano spolno celico, de lege ferenda lahko dostopali do osebnih podatkov o darovalcu.

Poudariti pa velja, da je otrok pri uresničevanju pravice do poznavanja izvora v veliki meri odvisen od drugih. Šele ko namreč izve, da obstaja roditelj, ki z njim deli genetsko povezavo, lahko svojo pravico do poznavanja izvora začne uresničevati tudi v praksi. Zato je še toliko bolj pomembno, da se področja, ki zajemajo vprašanja posameznikovega izvora, bolj natančno pravno uredi.

5. VIRI IN LITERATURA

Literatura

1. Avbelj, M. in drugi., Komentar Ustave Republike Slovenije, Evropska pravna fakulteta, Nova Gorica 2019.
2. Blauwhoff, J. R., Foundational facts, relative truths, Intersentia, Antwerp 2009.
3. Fenton-Glynn, C., Children's rights in intercountry adoption: a European perspective, Intersentia, Cambridge 2014.
4. Dolžan, J., Pravica otroka do poznavanja svojega izvora v postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo, Pravna praksa, št. 16-17, 2015, str. 33-34.
5. Dolžan, J., Prednost pravice do poznavanja lastnega izvora pred pravico pokojnika do pietete, Pravna praksa, št. 1, 2015, str. 26-27.
6. Dolžan, J., Pravica otroka, spočetelega z biomedicinsko pomočjo, do poznavanja svojega izvora, Pravna praksa, št. 35, 2013, str. 26.
7. Grad, F., Kaučič, I., Ustavna ureditev Slovenije, GV Založba, Ljubljana 2011.
8. Harb, A., Samardžić, M., Pravica do analize DNK v postopku ugotavljanja očetovstva, Pravna praksa, št. 20-21, 2018, str. 10-11.
9. Herring, J., Medical law and ethics, Oxford University Press, Oxford 2014.
10. Kraljić, S., Družinski zakonik s komentarjem, Poslovna založba MB, Maribor 2019.
11. Novak, B., Iskanje ravnotežja med biološkim in pravnim starševstvom, Pravnik: revija za pravno teorijo in prakso, Letn. 64, št. 11/12, 2009, str. 661-694.
12. Novak, B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, Uradni list, Ljubljana 2017.
13. Novak, B., Družinsko pravo, Uradni list, Ljubljana 2017.
14. Novak, B. (ur.) in drugi., Komentar Družinskega zakonika, Uradni list, Ljubljana 2019.
15. O'Halloran, K., Adoption law and human rights: international perspectives, Routledge, New York 2018.
16. Pavčnik, M., Teorija prava, GV Založba, Ljubljana 2011.
17. Steininger, M., Reproduktionsmedizin und Abstammungsrecht, Jan Sramek Verlag, Dunaj 2014.

18. Štefanec, I., Dopusten poseg v nedotakljivost telesne celovitosti, Pravna praksa, št. 31-32, 2015, str. 37-38.
19. Türk, D., Temelji mednarodnega prava, GV Založba, Ljubljana 2015.
20. Ude, L., Civilno procesno pravo, Uradni list, Ljubljana 2002.
21. Velkavrh, A., Posvojeni otrok mora imeti možnost seznanitve s podatki o bioloških starših, Pravna praksa, št. 39-40, 2012, str.34.
22. Zaviršek, D., Notranje in meddržavne posvojitve: od osebnih izkušenj do dobre prakse, Fakulteta za socialno delo, Ljubljana 2012.
23. Ziemele, I., Article 7: the right to birth registration, name and nationality and the right to know and be cared for by parents, Marrtinus Nijhoff publishers, Leiden 2007.
24. Zupančič, K. in drugi., Reforma družinskega prava, Uradni list, Ljubljana 2009.
25. Žnidaršič Skubic, V., Civilno medicinsko pravo, Uradni list, Ljubljana 2018.
26. Žnidaršič Skubic, V., Medical law in Slovenia, Wolters Kluwer, Law & Business, Alphen aan den Rijn 2015.

Internetni viri

1. Brunet, L., Donor anonymity and right of access to personal origins, URL: <https://www.eshre.eu/Education/Lecture-handouts/Strasbourg-2018>, 14.6.2019.
2. Clark, B., A balancing act? The rights of donor-conceived children to know their biological origins, URL: <https://digitalcommons.law.uga.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1001&context=gjicl>, 14.6.2019.
3. Dobozi, V., The right to know one`s biological identity, URL: http://cks.univnt.ro/uploads/cks_2013_articles/index.php?dir=1_Juridical_Sciences%2F&download=cks_2013_law_art_060.pdf, 10.6.2019.
4. Shannon, G., in drugi., Adoption: Law and Practice Under the Revised European Convention on the Adoption of Children, URL: https://books.google.si/books?hl=sl&lr=&id=yAtRAwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA5&dq=revised+european+convention+on+the+adoption+of+children&ots=d4PceFUhYJ&sig=2KZjHDDX2seohe5EPIBg1vtRBwg&redir_esc=y#v=onepage&q=revised%20european%20convention%20on%20the%20adoption%20of%20children&f=false, 9.6.2019.

5. Zaami, S., Assisted heterologous fertilization and the right of donor-conceived children to know their biological origins, URL:
<https://pdfs.semanticscholar.org/d8ef/4509c93552ab699fb7b56f3d914dc0bca217.pdf>, 10.6.2019.
6. Zupanič Pajnič, I., Genetika v pravosodju in njena uporaba pri preverjanju sorodnosti in identifikacijah, Časopis slovenskega rodoslovnega društva, letnik 20, številka 1, november 2013, URL: <http://www.hawlina.com/srd/genetika.pdf>, 13.6.2019.
7. Explanatory Report to the European Convention on the Adoption of Children (Revised), URL:
<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d3833>, 9.6.2019.
8. Explanatory report on the convention on protection of children and co-operation in respect of intercountry adoption, URL: <https://assets.hcch.net/upload/exp133e.pdf>, 10.6.2019.
9. Priročnik o evropskem pravu v zvezi z otrokovimi pravicami, URL:
https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-ecthr-2015-handbook-european-law-rights-of-the-child_sl.pdf, 9.6.2019.
10. Smernice za delo na področju posvojitve, URL:
https://www.irsv.si/upload2/Posvojitve_dopolnjeno_koncno_porocilo_1.4.pdf, 9.9.2019.
11. Smernice za izvajalce zdravstvenih storitev, URL:
https://www.iprs.si/fileadmin/user_upload/Pdf/brosure/Smernice_za_izvajalce_zdr._storitev_net.pdf, 11.6.2019.
12. Guide on Article 8 of the European Convention Human Rights, URL:
https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ENG.pdf, 12.6.2019.
13. http://www.ism-mf.si/Preverjanje_ocetovstev/, 16.6.2019.
14. https://www.coe.int/en/web/conventions/fulllist//conventions/treaty/202/signatures?p_auth=NVQUb2IG, 9.6.2019.
15. http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/posvojitve/, 10.6.2019.
16. <http://donoroffspring.eu/country-reports/france/>, 25.6.2019.
17. <http://donoroffspring.eu/country-reports/germany/>, 25.6.2019.
18. <https://www.bundesgesundheitsministerium.de/service/begriffe-von-a-z/s/samenspenderegister/faqs-samenspenderegistergesetz.html>, 25.6.2019.

Pravni predpisi

1. Zakon o matičnem registru (Uradni list RS, št. 11/11 – uradno prečiščeno besedilo)
2. Pravilnik o izvrševanju zakona o matičnem registru (Uradni list RS, št. 40/05, 69/09 in 77/16)
3. Zakona o medicinski pomognutoj oplodnji NN 86/12.
4. European Convention on the Adoption of Children (Revised) [Evropska konvencija o posvojitvah otrok - spremenjena], URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/0900001680084823>, 12.6.2019.
5. Zakon o pravnem postopku (Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US, 48/15 – odl. US, 6/17 – odl. US, 10/17 in 16/19 – ZNP-1)
6. Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a)
7. Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US, 82/15 – odl. US, 15/17 – DZ in 30/18 – ZSVI)
8. Družinski zakonik (Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 – ZNOrg in 22/19)
9. Zakon o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo (Uradni list RS, št. 70/00 in 15/17 – DZ)
10. Konvencija o varstvu otrok in sodelovanju pri meddržavnih posvojitvah (Ur. l. RS, št. 14/99 – MP)
11. Evropska konvencija o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94)
12. 48. Zakon o ratifikaciji Konvencije o varstvu otrok in sodelovanju pri meddržavnih posvojitvah (MKVO)
13. Human Fertilisation and Embryology Act, 1990
14. Gesetz zur Regelung des Rechts auf Kenntnis der Abstammung bei heterologer Verwendung von Samen

Sodna praksa ESČP

1. Zadeva Jäggi proti Švici, ESČP, št. 58757/00 z dne 13.06.2006
2. Zadeva Godelli proti Italiji, št. 33783/09 z dne 25.9.2012.
3. Zadeva Odièvre proti Franciji, št. 42326/98 z dne 13.2.2003.

Sodna praksa slovenskih sodišč

1. Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-85/10-10 z dne 13.10.2011, Uradni list RS, št. 90/2011.
2. Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-328/05-12 z dne 18.10.2017, Uradni list RS, št. 101/2007.
3. Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-30/12-12, z dne 18.10.2012, Uradni list RS, št. 84/2012.
4. Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II IPS 940/93 z dne 20.1.1994.
5. Sklep Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 494/95, z dne 13.12.1995.